

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 26 OCTOBER 1927

No. 617

INHOUD.

Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart	Blz. 938	
DE SAMENSTELLING VAN DEN INDISCHEN VOLKSRAAD III (Slot) door Prof. Dr. E. Moresco	940	
Handel en Bedrijf van Nederland in de eerste negen maanden van 1927 door W. G. H. van der Zweep	943	
De wereldproductie van Petroleum in het jaar 1927 door Dr. W. Mautner	946	
De Vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek door Dr. W. L. Valk	950	
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
De beweegredenen voor de jongste Discontoverhoging in Duitschland door Dr. Konrad Mellerowicz	952	
AANTEKENINGEN:		
De verhoging van de rentetarieven door de Nederlandsche Bank	954	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	954—960	
Geldkoersen.	Bankstaten.	Goederenhandel.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Kibbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: S. Posthuma.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangingen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigelaatweg.

24 OCTOBER 1927.

De goldmarkt was deze week weder zeer vast. Een belangrijke ontspanning kan men, in aanmerking nemend den naderenden November termijn, moeilijk verwachten; dat echter het aanbod van gold reeds nu nog verder zou inkrimpen, had men over het algemeen niet verwacht. Particulier disconto steeg tot boven het banktarief. Voor $4\frac{9}{16}$ pCt. was echter niet zonder cenige moeite te plaatsen, en verschillende geldgevers wilden allen voor $4\frac{1}{2}$ pCt. opnemen. De prolongatierente noteerde $4\frac{1}{4}$ à $4\frac{1}{2}$ pCt. en call-geld steeg Woensdag tot 5 pCt. Aan het einde der week kwam er voor callgeld iets meer aanbod.

* * *

De binnenlandsche uitzettingen van De Nederlandsche Bank geven een niet onbelangrijken teruggang te zien. De post binnenlandsche wissels daalde van f 157,3 miljoen tot f 156,2 miljoen. De beleeningen blijken met f 15,2 miljoen te zijn verminderd. Het renteloos voorschot aan het Rijk liep met f 1,1 miljoen terug.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. Het zilver nam met f 300.000,— toe. De post papier op het buitenland klom met f 5,1 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een stijging van f 18,4 miljoen te zien geven. Blijkbaar hoeft de Bank dus in de afgelopen week een aanzienlijk bedrag aan buitenlandsche valuta's aangekocht.

De biljetten-circulatie daalde van f 814,1 miljoen tot f 806,7 miljoen. De rekening-courant-saldi vertoonden een vermeerdering van f 13,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met f 900.000,—. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 49.

* * *

De wisselmarkt onderging niet veel verandering; de handel was vrij levendig. Dollars liepen nog iets terug, daarentegen waren Ponden tegelijkertijd iets vaster $2,48\frac{1}{2}$ — $2,48\frac{1}{2}$, $12,10\frac{1}{2}$ — $12,10\frac{1}{2}$ %. De overige wissels volgden bijna allen de beweging van den Dollarkoers. Alleen Marken maakten een uitzondering. Zeer vast geopend steeg de koers tot 59,43 op Woensdag. Donderdag was de stemming echter geheel gekeerd, naar men zegt door aankopen van den agent der Dawesregeling, en werd voor 59,34 afgedaan. Van de speculatieve wissels was alleen Madrid in vrij sterke beweging $42,55$ — $42,90$, $42,72\frac{1}{2}$ — $42,80$. Oslo schommelde tusschen 65,20 en 65,50, terwijl Milaan vrijwel zonder verandering de geheele week voor 13,59 werd verhandeld.

* * *

Bij de inschrijving op Schatkistpapier is ingeschreven voor totaal f 80.874.000,—; toegewezen werden f 3.680.000,— drie-maands promessen à f 988,90; f 8.670.000,— zes-maands promessen à f 977,65 en f 46.922.000,— jaarbiljetten à f 1002,10, gevende een rendement van ongeveer $4\frac{5}{16}$, $4\frac{7}{16}$ en $4\frac{13}{16}$ pCt.

Londen, 24 October 1927.

De toestand in de geldmarkt was verleden week bolslist veel ruimer dan in de vorige weken het geval is geweest, zoodat ook in de eerste helft van de week geld gemakkelijk was en de „overnight moneys” tot $3\frac{1}{2}$ pCt. en lager terugliepen.

Disconto, hoewel onveranderd in de notering van $4\frac{9}{16}$ voor 3-maands bankaccepten, had een zwakkere tendenz onder den invloed van de verruiming in de geldmarkt. Het schijnt, dat de Bank van Engeland enkele posten wissels aangeboden heeft om te voorkomen, dat disconto hier lager genoteerd zoude worden.

De discontomarkt volgt met aandacht den toestand op de geldmarkt te Berlijn. De actie van de Reichsbank om haar koopprijs van goud op het minimum terug te brengen maakte hier een goeden indruk, daar de vrees, dat de druk te Berlijn een minder gewenschten invloed in Londen zou kunnen teweegbrengen, daardoor verminderde. Blijkbaar is de actie van de Reichsbank dus alleen op het binnenland gericht en niet om goud uit het buitenland aan te trekken.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

ONTWERP-OVEREENKOMST, ENKELE KWESTIES,
HET PRIVAATRECHT BETREFFENDE.

TEKST, OPGESTELD DOOR HET COMITÉ IN DE
ZITTING VAN 10 MAART 1927.

HOOFDSTUK I.

Van de inschrijving.

Artikel 1.

De contracteerende Staten verplichten zich, overeenkomstig hunne wetgeving openbare registers voor de inschrijving van binnenvaartuigen aan te leggen.

De inschrijving der vaartuigen moet ten minste aangeven:

- 1° de plaats van inschrijving;
- 2° de letters en het nummer van inschrijving;
- 3° de naam of de zinspreuk van het vaartuig;
- 4° het materiaal, waaruit het vaartuig gebouwd is;
- 5° het maximum laadvermogen of de waterverplaatsing, volgens den meetbrief en tevens het nummer van den meetbrief;

6° de naam, voornamen, het beroep en de woonplaats van den eigenaar.

Artikel 2.

De wetgeving van elken contracteerenden Staat bepaalt, welke vaartuigen in zijn openbare registers moeten of kunnen worden ingeschreven en onder welke voorwaarden.

Elk der contracteerende Staten verplicht zich de noodige maatregelen te nemen, opdat een vaartuig niet gelijktijdig in twee bureau's ingeschreven kan worden.

Artikel 3.

Elk vaartuig, waarop het voorafgaande artikel van toepassing is¹⁾, moet ingeschreven worden. De verplichting om het vaartuig te doen inschrijven, rust op den eigenaar van het vaartuig.

Als het vaartuig aan de voorwaarden van inschrijving, vastgesteld door de wetgeving van een enkelen contracteerenden Staat, voldoet, moet het vaartuig op het bevoegde bureau van dien Staat ingeschreven worden.

Als het vaartuig aan de voorwaarden van inschrijving, vastgesteld door de wetgeving van twee of meer contracteerende Staten voldoet, kan het vaartuig slechts op het bevoegde bureau van een dezer Staten ingeschreven worden. In dat geval kan de eigenaar kiezen in welk land hij het vaartuig wil laten inschrijven.

Artikel 4.

Als wijzigingen in de in het register vermelde gegevens plaats vinden of indien het vaartuig vergaat of onklaar geraakt, moet daarvan een verklaring worden afgelegd op het bureau van inschrijving. De wet van het land van inschrijving bepaalt, voor zooveel noodig, op wie de verplichting rust deze verklaring af te leggen.

Artikel 5.

Elk bureau van inschrijving heeft een doorlopende lijst van nummers voorafgegaan door meerdere initialen van den Staat, aangegeven door de bevoegde overheid.

De eerste van deze letters is de beginletter van den naam van den Staat, waar de inschrijving is geschied, te weten: B voor België, D voor Duitschland, F voor Frankrijk, I voor Italië, N voor Nederland, C.H. voor Zwitserland.

Elke Regeering vervaardigt een lijst, waarop de andere initialen zijn aangegeven.

Deze lijst, evenals alle andere wijzigingen, welke er later op aangebracht worden, moet aan de andere contracteerende Staten medegedeeld worden.

Artikel 6.

De vaartuigen moeten voorzien zijn, zoowel van de initialen van het bureau, waar de inschrijving heeft plaats gehad, als van hun inschrijvingsnummer.

Artikel 7.

De naam of de zinspreuk van elk vaartuig, evenals de plaats van inschrijving moet worden aangegeven op den achtersteven van het vaartuig. De letters en de nummers worden aan elken kant van den voorsteven van het vaartuig aangebracht. Een en ander moet op een duidelijk leesbare wijze worden aangebracht en wel in letters, welke minstens 8 cm. hoog en 12 mm. dik zijn.

¹⁾ Dit ontwerp is overeenkomstig den tekst, voorgesteld door het redactie-comité met uitzondering van het cursief gedrukte, dat aanvullingen of wijzigingen zijn, welke het Comité in voltallige zitting in den tekst heeft aangebracht.

Artikel 8.

Het is verboden de namen, letters en nummers op de vaartuigen op eenigerlei wijze uit te wisschen, te wijzigen, onherkenbaar te maken, te bedekken of te verbergen.

Artikel 9.

Indien een vaartuig is ingeschreven in een van de contracteerende Staten kan het niet in een anderen Staat ingeschreven worden, zonder dat in den eersten Staat de *inschrijving*¹⁾ ongedaan gemaakt is.

De inschrijving in den tweeden Staat zal slechts geldig zijn vanaf den dag, dat de inschrijving in den eersten Staat ongedaan gemaakt is.

Het bureau van inschrijving van den eersten Staat moet, zoodra de inschrijving ongedaan gemaakt is, het bureau van den tweeden Staat er mede in kennis stellen, onder mededeeling van het tijdstip waarop dit geschied is. Het certificaat van de voorafgaande inschrijving wordt bij deze gelegenheid ingetrokken.

Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 17, kan het bureau van inschrijving van den eersten Staat zich niet verzetten tegen het doorhalen van de inschrijving, dan onder toepassing van uitzonderingsmaatregelen van algemeen aard, voorgeschreven door de wetgeving van dien Staat. Echter kan het ongedaan maken der inschrijving niet geweigerd worden als het vaartuig niet meer aan de voorwaarden van inschrijving van genoemden Staat voldoet.

Artikel 10.

De kapitein van elk vaartuig moet een certificaat van inschrijving, uitgereikt door de bevoegde overheid en aan het hoofd waarvan de naam van het bureau van inschrijving is vermeld, bij zich hebben.

Dit certificaat moet ten minste de in artikel 1 aangegeven gegevens bevatten; de verdere wijzigingen der gegevens, welke zijn aangegeven; moeten vermeld worden in de gevallen, vermeld in artikel 4.

Het oorspronkelijke certificaat kan vervangen worden door een door de bevoegde overheden te verstrekken duplicaat.

Artikel 11.

Zijn bevoegd voor het instellen van een vervolging en het nemen van strafmaatregelen:

1° wat betreft de overtredingen van artikel 3, de overheden van de plaats of plaatsen, waar de eigenaar het vaartuig volgens dat artikel moet of kan laten inschrijven;

2° wat betreft de overtredingen van artikel 4, de overheid van de plaats der inschrijving;

3° wat betreft de overtredingen van de artikelen 6, 7, 8 en 10 de overheid van de plaats waar de overtreding is vastgesteld.

In de gevallen genoemd onder 1° en 2° en als de overtreding vastgesteld is in een anderen contracteerenden Staat, moet de overheid van dezen Staat de noodige maatregelen nemen om de vervolging en de bestraffing door de bevoegde overheid, overeenkomstig de bepalingen der genoemde nummers, te verzekeren.

Artikel 12.

De verplichting voorzien bij artikel 3 heeft geen betrekking op:

1° pleiziervaartuigen;

2° vaartuigen met een waterverplaatsing van minder dan 20 met. ton bij de grootste inzinking toegelaten volgens de reglementen op de verschillende waterwegen, welke het schip zal bevaren;

3° in aanbouw zijnde vaartuigen;

4° de vaartuigen, welke nog niet in een contracteerenden Staat ingeschreven zijn en welke zich begeven van het land, waar ze gebouwd of aangekocht zijn, naar het land, waar zij ingeschreven moeten worden.

Zoodra één der hierboven aangeduide vaartuigen ingeschreven is, worden de bepalingen van deze overeenkomst van toepassing.

HOOFDSTUK II.

Van het eigendom en het vruchtgebruik.

Artikel 13.

De verkrijging onder de levenden van het eigendomsrecht op een vaartuig wordt door de wetgeving van den contracteerenden Staat, waar het vaartuig ingeschreven is, geregeld.

In geen enkel opzicht wordt afgeweken van de steeds gevolgde regels in de contracteerende Staten wat betreft de wet, toepasselijk op de verkrijgingen bij overlijden. Echter kan de wet van het land van inschrijving voorzien dat het eigendom, verkregen door de erfgenamen en legatarissen, om er zich tegenover derden op te kunnen beroepen, in de openbare registers aangeduid in artikel 1, ingeschreven moet worden.

Artikel 14.

De bepalingen van het voorgaande artikel zijn toepasselijk op het vruchtgebruik.

HOOFDSTUK III.

Van de Hypotheek.

Artikel 15.

De hypotheeken, volgens de wettelijke voorschriften van den contracteerenden Staat, waar het vaartuig is ingeschreven, gevestigd en ingeschreven in de openbare registers van dien Staat, aangeduid in artikel 1, zijn geldig en worden geëerbiedigd in alle overige contracteerende Staten.

Artikel 16.

De hypotheeken, aangeduid in het vorige artikel, hebben in alle contracteerende Staten dezelfde rechtsgevolgen, in geval van verkoop, als in het land van inschrijving.

Als echter de procedure van zuivering of eenig ander daarmee gelijk te stellen rechtsgevolg niet in het land, waar het vaartuig zich bevindt, kan plaats hebben, omdat de wetgeving van dat land een en ander niet geregeld heeft, worden de ingeschreven rechten niet gedelgd, zoolang deze procedure niet volgens de wettelijke voorschriften in een der contracteerende Staten is geregeld.

Artikel 17.

De inschrijving van een vaartuig bezwaard met hypotheeken, kan niet zonder toestemming der overige hypothecaire schuldeischers van de registers van een contracteerenden Staat op de registers van een anderen Staat worden overgedragen. In geval van toestemming worden de hypothecaire inschrijvingen op ambtelijke wijze op de registers van het land van de nieuwe inschrijving overgebracht. De rechtsgevolgen zijn dan onderworpen aan de wet van dat land.

HOOFDSTUK IV.

Van den gedwongen gerechtelijken verkoop.

Artikel 18.

In geval van inbeslagneming van een vaartuig, ingeschreven in een der contracteerende Staten, wordt de procedure geregeld door de wet van de plaats, waar een en ander plaats heeft. De inbeslagneming wordt binnen vijf dagen betoekend aan de overheid van de plaats van inschrijving, belast met het houden der registers, waarin de hypotheeken worden ingeschreven. De overheid geeft er kennis van aan de ingeschreven schuldeischers.

Artikel 19.

Elke gedwongen verkoop wordt, op straffe van nietigverklaring, minstens een maand voor de openbare veiling, aan de overheid genoemd in voorgaand artikel, betoekend. Deze stelt er de hypothecaire schuldeischers mee in kennis.

De gedwongen verkoop heeft plaats overeenkomstig de wet van de plaats van verkoop; zij draagt het eigendom over en doet de ingeschreven hypotheeken teniet, niettegenstaande eventueel afwijkende bepalingen van de wet van het land van inschrijving.

Artikel 20.

De prijs van toewijzing wordt, overeenkomstig de regels van procedure van de wet van de plaats van inbeslagneming, aan de schuldeischers verdeeld, rekening houdend met den rang, die hen overeenkomstig de regels van de overeenkomst toekomt.

Artikel 21.

De overheid van het land van inschrijving moet overgaan tot het doorhalen der hypotheeken, op vertoon van een expeditie van de akte van toewijzing.

HOOFDSTUK V.

Van de Voorrechten.

Artikel 22.

De navolgende inschulden kunnen voorrecht geven boven een hypotheek op een binnenvaartuig:

1° de gerechtskosten, de bijzondere en openbare belastingen, verschuldigd, ten gevolge van het varen van het vaartuig, de bewakings- en bewaringskosten;

2° de gage van den kapitein en het scheepsvolk vanaf de laatste aanmonstering maar ten hoogste voor een tijdstip van zes maanden;

3° de schadevergoedingen voor redding en hulpverlening;

4° de schadevergoedingen verschuldigd aan een ander vaartuig, aan zijn lading, aan zijn scheepsvolk of aan zijn passagiers, ten gevolge van een aanvaring of eenig ander ongeluk veroorzaakt door een navigatiefout van het vaartuig.

Artikel 23.

De inschulden, betrekking hebbende op eenzelfde reis, zijn bevoorrecht volgens de in artikel 22 opgesomde volgorde. De inschulden, gerangschikt onder hetzelfde nummer, zijn

concurrent en worden, ingeval van ontoereikendheid van den prijs, naar evenredigheid voldaan.

De inschulden onder 3° worden bij voorkeur betaald in de omgekeerde volgorde van de data, waarop zij ontstaan zijn. De inschulden, op eenzelfde gebeurtenis betrekking hebbend, worden geacht, van denzelfden datum te zijn.

Artikel 24.

De bevoorrechte inschulden van de laatste reis hebben de voorkeur boven die van de voorafgaande reizen.

De inschulden echter, welke het gevolg zijn van een enkel aanmonsteringscontract, dat betrekking heeft op verschillende reizen, komen allen in denzelfden rang met de inschulden der laatste reis.

Artikel 25.

De bevoorrechte inschulden vervolgen het vaartuig in welke handen het zich ook bevindt.

Artikel 26.

De voorrechten op het vaartuig gaan teniet, behalve in de andere gevallen voorzien door de nationale wetten, bij het afloopen van den termijn van een jaar, te beginnen bij de opeischbaarheid van de inschuld.

Echter, onder de gevallen van het tenietgaan, voorzien door de nationale wetten, vernietigt de verkoop de voorrechten alleen dan als zij is vergezeld van de formaliteiten van openbaarheid, voorzien bij artikel 19.

De termijn loopt, wat betreft de voorrechten, die een waarborg vormen voor de loonen voor hulp en redding, te beginnen bij den dag waarop de handelingen een einde hebben genomen en wat betreft het voorrecht dat een waarborg geeft voor de schadevergoeding wegens aanvaring en voor de overige schadevergoedingen, bedoeld in No. 4 van art. 22, te beginnen bij den dag waarop de schade is veroorzaakt.

De gronden van de opschorting en de onderbreking van de bovenomschreven termijnen worden bepaald door de wet, geldend voor de rechtbank bij welke de zaak aanhangig is gemaakt.

Artikel 27.

Behalve wat is voorzien door de overeenkomst, zijn de voorrechten vastgesteld door de voorgaande bepalingen aan geen enkele formaliteit, noch aan eenige bijzondere bewijsregelen, onderhevig.

Artikel 28.

De voorgaande bepalingen zijn van toepassing op vaartuigen geëxploiteerd door een reeder, niet-eigenaar of door een hoofd-bevrachter, behalve wanneer blijkt, dat het eigendom door een ongeoorloofde daad aan den eigenaar onttrokken is en wanneer bovendien de schuldeischer te kwader trouw is.

Artikel 29.

De bepalingen van Hoofdstuk V worden in elken contracteerenden Staat toegepast, als het bezwaarde vaartuig in een contracteerenden Staat wordt ingeschreven.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Toe te voegen aan de overeenkomst.

Artikel A.

Deze Overeenkomst is niet van toepassing op:

1° oorlogsvaartuigen;

2° vaartuigen toebehoorende aan een openbare administratie en niet voor een handelsdoel gebruikt wordende.

Artikel B.

De Staten, wier tegenwoordige wetgeving niet van dien aard is, dat de uitvoering van deze overeenkomst kan worden verzekerd, zullen de daartoe noodige maatregelen treffen en strafbepalingen uitvaardigen.

Artikel C.

Met het oog op de toepassing van deze overeenkomst zijn de rechtbanken, de inschrijvingsbureau's en de administratieve en rechterlijk bevoegde overheid der contracteerende Staten bevoegd om rechtstreeks onderling briefwisseling te voeren.

Artikel D.

De contracteerende Staten verplichten zich om elkander onderling de wettelijke of reglementaire maatregelen, welke door ieder van hen zullen genomen worden ten einde de uitvoering van deze overeenkomst te verzekeren, *benevens de lijst der autoriteiten, belast met het houden der registers, voorzien bij deze overeenkomst, mede te deelen.*

Artikel E.

Geen van de artikelen van deze overeenkomst mag op zoodanige wijze uitgelegd worden, dat daardoor verplichtingen worden opgelegd of rechten worden voorbehouden, welke onverenigbaar zijn met het stelsel der internationale waterwegen.

Artikel F.
GESCHILLEN.
(voorbehouden)

SLOT-PROTOCOL.
ad artikel 2, alinea 2.

Het is wel te verstaan, dat het bepaalde in alinea 2 van artikel 2 geen belemmering mag vormen voor het aanleggen van centrale registers, waarin de inschrijvingen plaats hebben.

ad artikel 12, alinea 2.

De contracteerende Staten behouden zich het recht voor om op het oogenblik van onderteekening van deze overeenkomst te verklaren, dat zij op hun grondgebied niet de toepassing van een andere dan de nationale wet, wat betreft het eigendom, het vruchtgebruik, de hypotheeken en den gedwongen verkoop van in aanbouw zijnde vaartuigen, zullen erkennen. De contracteerende Staten, welke een dergelijke verklaring niet afleggen, kunnen in hunne betrekkingen met de Staten, welke een dergelijke verklaring wel afgelegd hebben, daarvan gebruik maken.

ad artikelen 13 en 15.

Het is wel te verstaan, dat de bepalingen van artikel 13, alinea 2 en van artikel 15 geen belemmering vormen tot het houden van verschillende registers voor de inschrijving en de openbaarheid der rechten, op voorwaarde dat er overeenstemming is tusschen deze verschillende registers.

ad artikel 15.

Onder hypotheeken in den zin dezer overeenkomst verstaat men eveneens de pandrechten ingeschreven op ingeschreven vaartuigen, evenals . . .

ONTWERP-OVEREENKOMST BETREFFENDE DE
AANVARING.

Tekst aangenomen in eerste lezing.

Artikel 1.

De contracteerende Staten verplichten zich om in hunne nationale wetgeving de navolgende bepalingen, betreffende de vergoedingen, verschuldigd ter zake van schaden toegebracht aan schepen en aan zaken of personen, die zich aan boord bevonden, op te nemen.

Artikel 2.

Wanneer de aanvaring is toe te schrijven aan toeval, wanneer ze veroorzaakt is door overmacht, of wanneer twijfel rijst omtrent de oorzaken der aanvaring, wordt de schade gedragen door hen aan wie ze is opgekomen.

Deze bepaling blijft toepasselijk ook in geval de schepen of één daarvan tijdens het ongeval voor anker liggen.

Artikel 3.

Indien de aanvaring is veroorzaakt door de schuld van één der schepen, komt de vergoeding der schaden ten laste van het schip dat de fout heeft begaan.

Artikel 4.

In geval van schuld van wederzijde is de aansprakelijkheid van elk der schepen evenredig aan het gewicht der wederzijds begane fouten; wanneer evenwel die verhouding uit de omstandigheden niet kan worden afgeleid, of wanneer de fouten tegen elkander schijnen op te wegen, wordt de aansprakelijkheid gelijkelijk gedeeld.

De schade toegebracht aan schepen, hetzij aan hunne ladingen, hetzij aan bagage of andere goederen der bemanningen, passagiers of andere personen die zich aan boord bevinden, worden in bovengemelde verhouding gedragen door de schepen welke schuld ze heeft veroorzaakt, zonder hoofdelijkheid ten aanzien van derden.

De schuldige schepen zijn hoofdelijk aansprakelijk ten aanzien van derden voor schaden, veroorzaakt door dood of verwonding, behoudens recht van verhaal voor dat, hetwelk een grooter deel betaald heeft dan het, overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, dragen moet.

Aan de nationale wetgevingen wordt overgelaten, voor wat dit verhaal betreft, de draagwijdte en de gevolgen vast te stellen van de contractuele of wettelijke bepalingen die de aansprakelijkheid der reeders beperken ten aanzien van de zich aan boord bevindende personen.

Artikel 5.

De in de voorgaande artikelen vastgestelde aansprakelijkheid blijft bestaan ingeval de aanvaring is veroorzaakt door de schuld van een loods, ook al is het gebruik van dezen verplicht.

Artikel 6.

De rechtsvordering tot vergoeding van schaden ten gevolge van aanvaring geleden is niet afhankelijk van enig protest of eenige andere bijzondere formaliteit.

Met betrekking tot aansprakelijkheid voor aanvaring bestaan geen wettelijke vermoedens omtrent schuld.

Artikel 7.

De rechtsvorderingen tot schadevergoeding evenals de vorderingen tot verhaal, toegelaten bij het derde lid van artikel 4 verjaren in één jaar.

De termijn loopt voor de rechtsvorderingen tot schadevergoeding vanaf den dag van het voorval; voor de vorderingen tot verhaal loopt de termijn van den dag der betaling af.

De gronden voor schorsing en stuiting dezer verjaringen worden bepaald door de wet van het gerecht, voor hetwelk de vordering wordt aangebracht.

De hooge verdragsluitende partijen behouden zich het recht voor als opschortingsgrond voor de hierboven gestelde termijnen in hare wetgevingen op te nemen het feit, dat op het schip, welks schuld wordt beweerd, niet is kunnen worden beslag gelegd binnen de territoriale wateren van den Staat, in welken de eischer zijn woonplaats of den hoofdzetel zijner onderneming heeft.

Artikel 8.

Na eene aanvaring is de kapitein van ieder der in aanvaring geweest zijnde schepen gehouden om, voor zooverre hij zulks kan doen zonder ernstig gevaar voor zijn schip, zijne bemanning en zijne passagiers, hulp te verleenen aan het andere schip en deszelfs bemanning en passagiers.

Hij is, evenzeer binnen de grenzen van het mogelijke, gehouden om aan het andere schip op te geven den naam van zijn eigen schip en de haven waar het thuis behoort, alsmede de plaatsen vanwaar het komt en waarheen het gaat.

De reeder is ter zake van de enkele overtreding der voorgaande bepalingen niet verantwoordelijk.

Artikel 9.

De hooge verdragsluitende partijen, welke wetgeving tegen overtredingen van het voorgaand artikel geen straf bedreigt, verbinden zich om de maatregelen, noodig tot het straffen van zulke overtredingen, te nemen of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen.

De hooge verdragsluitende partijen zullen zoodra mogelijk elkander mededeeling doen van de wetten en reglementen, welke ter uitvoering van vorenstaand voorschrift in hare Staten reeds gemaakt mochten zijn of alsnog gemaakt mochten worden.

Artikel 10.

Onder voorbehoud van wat later mocht worden overeengekomen, maken de bepalingen van dit verdrag geen inbreuk op de regelen omtrent de beperking der aansprakelijkheid der reeders gelijk die thans in ieder land gelden, noch ook op de verplichtingen uit de vervoerovereenkomst of welke andere overeenkomsten ook voortvloeiende.

Artikel 11.

Dit verdrag is mede van toepassing op de vergoeding van schaden, die, hetzij door het uitvoeren of nalaten van een manoeuvre, hetzij door niet-naleving der reglementen, een schip heeft toegebracht, zoowel aan een ander schip als aan de zich aan boord daarvan bevindende zaken of personen, zelfs dan als er geen aanvaring had plaats gevonden.

Artikel 12.

In den zin van deze overeenkomst worden vloten gelijkgesteld met schepen.

DE SAMENSTELLING VAN DEN
INDISCHEN VOLKSRAAD.

III (Slot).

In het vorige artikel is eraan herinnerd, dat de Volksraad, toen de wet op de staatsinrichting in behandeling kwam, krachtens den algemeenen maatregel van 11 October 1920¹⁾ buiten den voorzitter bestond uit 48 leden, waarvan 20 Inlanders. De overige leden waren niet verder in groepen onderscheiden; de Minister die de wet van 1916 verdedigde en uitvoerde, had, bewust of onbewust, aanvaard de nationalistische indeeling in „sini” en „sana”, inheemsch en uitheemsch, tot welke laatste groep Nederlanders en Franschen, Chineezen en Arabieren, zonder onderscheid (mits Nederlandsch onderdaan) werden gerekend.

¹⁾ Ind. Staatsbl. 776. In het vorig artikel is bij vergissing aangehaald de alg. maatregel van 24 Maart 1921 (Ind. Staatsbl. 309).

Met ministerieel ontwerp, dat in 1925 in behandeling kwam, bedoelde te geven: aan de Inheemschen 30, aan de Nederlanders 25, aan de Uitheemschen 5, van de 60 zetels²⁾. Het voorstel wilde dus aan de drie groepen 50, 41²/₃ en 8¹/₃ percent der zetels geven; de Volksraad bestond op dat oogenblik uit 20 Inlanders, 25 Europeanen en 3 Chineezzen, derhalve onderscheidenlijk 41²/₃, 52¹/₃ en 6¹/₃ percent. Ofschoon de grenslijnen der nieuwe groepeerings eenigszins van die der oude verschilden en men dus niet kan zeggen, dat de Nederlandsche groep van ruim 52 tot beneden 42 percent werd teruggebracht, was de praktische betekenis van het voorstel ongetwijfeld, dat de Nederlandsche invloed in vrij belangrijke mate werd verminderd.

Daartegen ging het verzet dat tot het amendement-Feber leidde, welks aanneming de cijfers bracht op: 25 Inheemschen, 30 Nederlanders, — 41²/₃ en 50 percent. Voor de Inheemschen derhalve hetzelfde percentage dat aan de „Inlanders” der oude regeling toekwam, voor de Nederlanders iets minder dan het in den Volksraad van 1921 en '24 aan de Europeanen toegewezen.

Met nadruk moet nogmaals op deze cijfers gewezen worden, omdat nog bij velen de indruk bestaat, dat het am.-Feber niet enkel de door de Regeering nieuw voorgestelde, maar ook de tot dusver feitelijk bestaande verhoudingen ten nadeele van de inheemsche groep heeft gewijzigd. Die ten eenen male onjuiste indruk, ook blijkend uit het feit dat men de thans aanhangige wijziging wel aanduidt als strekkende tot „herstel” van de door het am.-Feber verstoorte verhoudingen, is gewekt door de in het vorig artikel besproken Regeeringsmededeeling.

Geheel ten onrechte duidde de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer de door de Tweede Kamer genomen beslissing dan ook aan als een „vermindering van den invloed van het inheemsche element” en evenzeer ten onrechte aanvaarde een der leden (Mr. Slingenberg) deze aanduiding om daarop de bewering te gronden, dat de wet dientengevolge tot een „hoon jegens de inheemsche bevolking” was geworden. Inderdaad was er niet alleen geen sprake van vermindering van inheemschen invloed, maar de bepaling, dat de gekozen inheemsche leden voortaan niet meer door alle (in meerderheid Europeesche) leden der locale raden, doch enkel door de inheemsche leden dier raden zouden worden aangewezen, maakte, dat de wet in werkelijkheid een vermeerdering van inheemschen invloed betekende.

Wat de Tweede Kamer deed, was niets anders dan: weigeren om, tegelijk met een belangrijke uitbreiding der bevoegdheid van den Volksraad, een nieuwe regeling van zijn samenstelling te aanvaarden, die noch in Indië, noch in Nederland met eenig behoorlijk argument verdedigd was, en zelfs nauwelijks, en dan nog uitsluitend met eenige niet toepasselijke cijfers en een onjuiste verwijzing naar de Grondwetsherziening, was toegelicht.

In de Tweede Kamer (waar sociaal- en vrijzinnig-democraten op dat oogenblik systematisch zwegen) is weinig over de zaak gezegd, in de Eerste iets meer, maar ook daar is geen werkelijk debat gevoerd; blijkbaar stond de beslissing toen reeds vast. De toelichting tot het am. Feber luidde: „Naar het oordeel van de ondergeteekenden brengt de leidende positie van Nederland mede, dat deze wet een Nederlandsche meerderheid in den Volksraad verzekert”. Terloops worde opgemerkt, dat het cijfer van minstens 30 Nederlanders volstrekt geen meerderheid „verzekert”; immers als de voorzitter geen Nederlander is (wat mogelijk is) is er geen Nederlandsche meerderheid.

²⁾ De tekst sprak van „ten minste 25” en „ten hoogste 5” voor de beide laatste groepen, omdat er wellicht geen 5 Uitheemschen te vinden zouden zijn. Gemakshalve houd ik mij aan de eerstgenoemde cijfers, die ook in de praktijk gehandhaafd zijn.

Maar de toelichting en ook de mondelinge verdediging van het amendement gaf in elk geval duidelijk blijk van het besef, dat er een zeker verband behoort te bestaan tusschen de positie van Nederland in Indië en het aantal Nederlanders in den Volksraad en hierop komt het aan. Is zulk een verband noodig? Ik meen van wel.

Wanneer de leiding van de openbare zaken en die van het wetenschappelijk en bedrijfsleven, zooals thans het geval is, voor het overgrootste deel in handen van Nederlanders is, zoodat de verdiensten en gebreken van die leiding in hoofdzaak aan de Nederlandsche groep moeten worden toegerekend, en wanneer dan de taak om kritiek op het regeerbeleid te oefenen, begrotingen en regelingen mede vast te stellen, wordt opgedragen aan een lichaam, waarin de niet-Nederlandsche groepen de meerderheid hebben, dan ontstaat een tegenstelling, die aan de samenwerking tusschen vertegenwoordigend lichaam en Regeering onoverkomelijke hinderpalen in den weg moet leggen.

Die samenwerking wordt onder alle omstandigheden reeds bedreigd door het verschil in oorsprong tusschen Regeering en vertegenwoordiging. Kan onder parlementaire instellingen elk conflict zijn oplossing vinden doordat beide van gelijken oorsprong zijn, beide in laatste aanleg wortelen in den volkswil, zoodat een beroep op de kiezers elken strijd op regelmatige wijze kan beslechten, — onder de werking van instellingen als in Ned.-Indië en gelijksoortige landen bestaan, ontbreekt zulk een uitweg: de vertegenwoordiging komt, deels door indirecte verkiezingen, deels door benoeming, voort uit de groepen waarin zich politieke meeningen zijn gaan vormen, — de Regeering daarentegen ontleent haar gezag aan benoeming door de Kroon, d.w.z. aan het vertrouwen door het moederlandsche Parlement in de moederlandsche Regeering gesteld. Conflicten brengen dit verschil in oorsprong telkens tot uiting; de Indische staatsregeling draagt de beslissing op aan de Kroon (voor wetgeving) of aan Staten Generaal en Kroon te zamen (voor begrotingszaken). Maar het is duidelijk, dat het inroepen van die beslissing uitzondering moet blijven, wil men de goede werking der vertegenwoordigende instellingen, in welke ontwikkeling voorschans de eenige hoop op groei van zelfbestuur ligt, niet in gevaar brengen. Wanneer in vraagstukken van groote principieele betekenis, bijv. de opendeur politiek jegens het buitenland, vrijhandel of bescherming, munteenheid met Nederland, schoolsubsidieering, — in den Volksraad een bepaalde overtuiging tot uiting komt, dan is het gewenscht, dat de Regeering die als richtsnoer kan aanvaarden en niet haar veto of beroep op de Kroon moet aanwenden om maatregelen, die zij verkeerd acht, tegen te houden, of maatregelen, die zij noodig acht, door te zetten. Immers het gaat dan niet om een enkele strijdvraag, die met één beslissing van de baan is, — het verschil van inzicht komt telkens weer op en moet telkens weer met het exceptioneele middel van veto of beroep worden beslecht.

Nu kan men uiteraard niet hopen, en behoeft men ook niet te hopen, dat de Volksraad op den duur in al die vraagstukken de tot dusver gevolgde gedragslijnen zal goedkeuren en al wat van Regeeringswege wordt voorgesteld zal aanvaarden. Maar het zou anderzijds noodlottig zijn, als de eischen van continuïteit en geleidelijkheid uit het oog werden verloren en de meerderheid van den Volksraad op al dergelijke punten onverwijd een geheel nieuwe gedragslijn ging eischen. En dit zal naar alle waarschijnlijkheid gebeuren, als die meerderheid voortkomt uit de groep, die nog weinig of geen leiders van bedrijfs- of openbaar leven heeft opgeleverd. In de Nederlandsche groep kan de kritiek niet licht zoo geheel en al negatief worden, in de inheemsche is het gevaar daartoe veel grooter, ook al blijven daarin steeds eenige regenten of oud-regenten zitting houden, die geleerd heb-

ben, gezag en verantwoordelijkheid te dragen. En hebben de inheemsche leden de meerderheid, dan worden zij niet enkel door de aandrang van radicale nationalistenaangezet, maar door hun machtspositie als het ware gedwongen, zich op elk punt tegenover het bestaande en historisch geworden te stellen, de door de mogelijkheden gestelde grenzen te miskennen en conflicten te scheppen.

Dat gevaar vermindert in dezelfde mate als het inheemsche aandeel in het positieve werk grooter wordt. Of dat spoedig ook in wetenschap, handel en bedrijf het geval zal zijn, is niet te zeggen, maar er zijn wel aanwijzingen, dat in de meeste ambten, die tot dusver uitsluitend of voor het meerendeel door Nederlanders werden bezet, Inlanders een steeds groeiend aantal plaatsen zullen innemen, zoodat zij ook meer ambtelijk gezag en verantwoordelijkheid zullen gaan dragen. Deze ontwikkeling zal gepaard gaan met de verdere uitvoering van decentralisatie en bestuurs hervorming, die een deel der overheidstaak in handen van meerendeels inheemsche colleges zullen leggen. Beide factoren zullen de tegenstelling tusschen het kritische, inheemsche, eenerzijds, het positieve, Nederlandsche, anderzijds, verzachten en samenwerking der beide elementen in den Volksraad bevorderen.

Voorzichtigheid is in deze te meer noodig omdat niemand nog met eenige waarschijnlijkheid kan voorspellen, wat de praktische uitwerking van de nieuwe regelingen zal zijn. Met de ervaring omtrent de wet van 1916 voor oogen, laat het zich denken, dat zij op een wijze worden toegepast, die den Volksraad (en zijn emanatie, het College van Gedelegeerden) praktisch een ongeveer gelijke mate van invloed geeft als aan een parlement, zoodat het geheele bestuur in den geest en naar de uitspraken van den Volksraad gevoerd wordt, de departementsleiders enkel een zekere mate van technisch gezag behouden, doch niet duurzaam buiten de door het college aangegeven richtlijnen kunnen gaan, tenzij dan in zaken van zóo principiële aard, dat de G. G. bereid is daarvoor van zijn recht van veto en van beroep op de Kroon gebruik te maken. Het kan ook anders loopen. Maar hoe het ook loopt, het zal eenige Volksraadperioden duren eer men weet wat de praktische beteekenis der nieuwe staatsregeling is. Daarom dient men eenige van die perioden te laten voorbijgaan eer een nieuwe herziening in overweging wordt genomen. Ik zou zeggen: op zijn vroegst aan den derden Volksraad van het nieuwe regime vraag men advies over noodig gebleken wijzigingen. De eerste moet het nieuwe stelsel voor het eerst in toepassing brengen en zal zich daarmee bij welslagen verdienstelijk genoeg hebben gemaakt; de tweede zal dan een traditie vinden waarop hij kan voortbouwen, maar die nog te jong is om in al haar gevolgen te worden beoordeeld. Als men dus na een tiental jaren de organisatie zelve opnieuw aan de orde stelt, zal men waarlijk niet te laat komen. Men doet dan overigens niets anders dan wat de tegenwoordige Minister van Koloniën in de Eerste Kamer op 24 Juli 1926 verklaarde noodzakelijk te achten.

Gedurende dezen eersten termijn dient de waarborg voor het „bestendige, aan moderne eischen voldoende regeeringsbeleid”, mede te worden gevonden in de toekenning van de helft der zetels aan Nederlanders.

Door den Minister, die het ontwerp-staatsregeling verdedigde, is aangevoerd, dat die waarborg gevonden wordt in den invloed, naast den Volksraad aan het Nederlandsch gezag voorbehouden; bovendien, schreef hij, het Nederlandsche element in den Volksraad zal steeds verdeeld zijn door allerlei politieke stroomingen, die voor een deel weinig tot steun van het Nederlandsche bewind strekken.

Het eerste argument is m.i. in strijd met het uitzonderlijk karakter, dat de uitoefening van het recht van veto en van beroep op de Kroon steeds moet dra-

gen, wil de bedoeling der regeling niet worden verijdeld.

De tweede opmerking is op zich zelf ongetwijfeld juist: het moet velen eenigszins zonderling lijken, dat men een waarborg zoekt voor continuïteit bij een groep waarvan sociaal-democraten en lieden die in verwante richting denken, deel uitmaken. Zij wien het uitsluitend of in het bijzonder te doen is om een billijke behandeling van de Europeesche ondernemers en het in hun zaken belegd kapitaal, kunnen inderdaad van zulke Volksraad-leden niet veel goeds verwachten. Het gaat echter om iets van veel ruimer strekking, het gaat om het behoud van den Nederlandschen geest in de landsoverheden, d.w.z. de beginselen van heerschappij der wet, onpartijdige rechtspraak, ambtelijke eerlijkheid, verstandelijke, lichamelijke en maatschappelijke opvoeding, toepassing van de resultaten der wetenschap op de landbouw en andere bedrijven, kortom het gaat om een waarborg, dat het bestuur in hooger en lager geleding gericht blijft op verhooging van welvaart en persoonlijke vrijheid. Dát vormt het Nederlandsche element in het Indisch bestuur en voor de verdediging daarvan behoort in den Volksraad een kern aanwezig te zijn, die ongetwijfeld nu reeds te allen tijde een aantal Inlandsche leden zal omvatten, maar die toch alleen verzekerd is door een sterke groep Nederlanders. Zijn er nu onder de Nederlandsche leden sommigen, die aan deze roeping ontrouw worden omdat zij de duurzame belangen van Nederland en Indië, en desnoods zelfs de belangen der groep, waarvoor zij zeggen op te komen, achterstellen bij het voordeel van een propagandistisch nuttige leuze, dan zou dit eer een motief zijn om de groep der Nederlanders nóg talrijker te maken, dan om het tegenovergestelde te doen.

Dat de thans bestaande verhouding vermedeljk voldoende is om te veelvuldige botsing en stoornis te voorkomen, is alleen daaraan toe te schrijven, dat men mag vertrouwen dat zoowel de groep der Inheemschen als die der Uitheemschen steeds een aantal leden zal tellen, die weigeren zich op sleeptouw te laten nemen door de Nederlanders waarop de Minister doelde.

Leiden de vorenstaande beschouwingen tot de slotsom, dat de Tweede Kamer indertijd terecht de door den Minister van Koloniën voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad heeft verworpen, thans dient te worden nagegaan, of de gevolgen dier beslissing inderdaad zoo „bedenkelyk” zijn geweest als de op 9 Juli jl. door den Gouverneur Generaal aan den Volksraad gezonden Memorie van toelichting zegt, en zoo gewichtig, dat daarom een der grondslagen van de nieuwe staatsregeling moet worden losgelaten.

Tweeërlei gevolg noemt de Memorie: 1. de beslissing heeft groote ontstemming in Indië verwekt; 2. de G. G. moet te veel benoemingen doen in de Nederlandersgroep (15 van de 30) en te weinig in de Inheemsche (5 van de 25).

De ontstemming is veroorzaakt door den indruk, dat de wetgever „het alleen dan verantwoord achtte aan den Volksraad nieuwe bevoegdheden te schenken, indien door een meerderheid van Nederlandsche leden werd gewaarborgd, dat de arbeid van dat College zich niet in ongewenschte richting zou ontwikkelen”. De ontstemming is begrijpelyk „wanneer men zich verplaatst in den gedachtengang van hen, die, overvloedige bewijzen gegeven hebbende van hun geneigdheid tot vruchtbare samenwerking met de Regeering . . . , terecht van oordeel zijn, dat het bezit van het Nederlanderschap noch een vereischte voor, noch een bewijs van die geneigdheid is”. De Indische Regeering maakt de bezwaren „in algemeenen zin” tot de hare en acht tegemoetkoming daaraan noodzakelyk „met het oog op den aard der bezwaren en in het belang van de voor een vruchtbaar bestuur onmisbare

samenwerking, op zoo ruim mogelijke schaal, met verschillende vooraanstaande groepen der inheemsche bevolking".

De ontstemming waarvan de G. G. spreekt, was te verwachten toen de Kamer haar beslissing nam. Ze zou vermoedelijk geringer zijn geweest als de zaak in de debatten was behandeld. Immers dan ware voor ieder gebleken, dat de gegevens, die de Regeering omtrent de werkelijke samenstelling van den toen zittenden Volksraad verschaft had en waarop zij haar bestrijding van het amendement baseerde, onjuist of op zijn minst ontoepasselijk waren en zou de indruk, dat men zich een specialen waarborg wilde verschaffen door die samenstelling ten nadeele van het inheemsche element te wijzigen, vermeden zijn. Men had dan begrepen dat de Regeering naast een goed overwogen en behoorlijk toegelicht voorstel tot uitbreiding van de bevoegdheid van den Volksraad, tevens een slecht overwogen en niet behoorlijk toegelicht voorstel voor de nieuwe samenstelling van dat college had gedaan; dat de Kamer daarom voorloopig slechts het eerste voorstel meende te moeten aanvaarden, den raad, behoudens een kleine uitbreiding van het totaal aantal leden, wilde laten zooals hij was, en de werking der nieuwe instellingen wilde kennen, alvorens verdere hervormingen te overwegen. Toch zou ook bij uitvoeriger behandeling teleurstelling niet zijn uitgebleven; nu de Minister het voorstel tot groote vermeerdering van den inheemschen invloed eenmaal had gedaan, moest de afwijzing, hoe juist ook, grieven.

Moest dit vooruitzicht de voorstanders van het amendement-Feber tot tegenstemmen bewegen? Het kan niet in redelijkheid worden beweerd. De ontstemming zou een tijdelijk nadeel zijn, te betreuren ongetwijfeld, maar door juiste voorlichting gemakkelijk weg te nemen. Door het Regeeringsvoorstel tegen haar overtuiging in aan te nemen zou de meerderheid der Kamer haar plicht hebben verzaakt, door het grotere belang van een h.i. juiste regeling der nieuwe instellingen op te offeren aan het kleinere belang van het vermijden van een tijdelijke ontstemming.

Het tweede „bedenklijke" gevolg, hierboven vermeld, heeft met de zaak eigenlijk in het geheel niet te maken. Als de verhouding tusschen de aantallen verkozen en benoemde leden der Regeering verkeerd voorkomt, kan dat aanleiding geven tot voorstellen om die verhouding te wijzigen, maar niet om de totalen in elk der groepen Nederlanders en Inheemschen te veranderen. Wil men over meer dan 5 inheemsche zetels beschikken voor het doen van benoemingen, zonder het aantal verkozen leden dezer groep te verminderen, dan kan men ongetwijfeld het totaal aantal dier groep verhoogen bijv. tot een 30-tal; de bestaande getalverhouding tusschen de beide hoofdgroepen dient dan echter gehandhaafd te worden door het aantal Nederlandsche leden te brengen op 36; heeft de Indische Regeering deugdelijke bezwaren om daarvan meer dan 10 te benoemen, dan late men de overige 26 verkiezen. Dat alles is waarlijk eenvoudig genoeg.

Als de beslissing van 1925 dan juist was en als van de twee „bedenklijke gevolgen" het eene niet bedenkelijk en het andere geen gevolg der beslissing was, dan zal de Kamer, mocht het voorstel haar bereiken, niet anders kunnen doen dan haar beslissing handhaven.

Tenzij... men de redeneering aanvaardt, die mondeling nogal eens valt te vernemen, maar zelden in het openbaar wordt geuit, en die op het volgende neerkomt: het voorstel is verkeerd, maar nu het eenmaal gedaan is, zou verwerping een zóó, onaangenaam indruk maken, dat we maar over de bezwaren moeten heenstappen. De Minister had, getrouw aan zijn eigen, openlijk uitgesproken inzichten, den aanval der Indische Regeering op de staatsregeling en de openbaarmaking van haar voorontwerp tot wijziging

moeten voorkomen, maar nu de Minister dit niet heeft gedaan en nu de zaak opnieuw tot een strijd-vraag gemaakt is, doet men beter, nieuwe ontstemming te voorkomen door zich bij de wijziging neer te leggen. Zij moge slecht zijn, het zou nog slechter zijn, de leiders der inheemsche bevolking door een daad, die als een blijk van wantrouwen kan worden voorgesteld, van ons te vervreemden.

Het zal wel niet noodig zijn, uitvoerig uiteen te zetten, waarom deze houding verwerpelijk zou zijn, ook al zou inderdaad gevaar voor ernstige ontstemming bestaan. Dit laatste betwijfel ik. Men doet den inheemschen leden van den Volksraad en den leiders van de ontwikkelden onder de inheemsche bevolking in het algemeen onrecht door te onderstellen, dat zij geen juist besef van de verhoudingen hebben. Zij weten zeer goed, dat indien men voor den eersten tijd geen niet-Nederlandsche meerderheid wil, dit niet voortspruit uit onderschatting van hun *individueele* eigenschappen, maar uit een juiste waardeering van de maatschappelijke beteekenis en de politieke ontwikkeling van de *groep* waaruit zij voortkomen, en uit de overweging, dat de overgang van den ouden toestand, waarin het beslissend gezag *geheel* in handen van Nederlanders (Parlement, Minister, Gouverneur-Generaal en Raad van Ned. Indië) berustte, naar den nieuwen, waarin aan den Volksraad een belangrijk aandeel in dat gezag toekomt, de blijkens alle ervaring onontbeerlijke geleidelijkheid zou missen, wanneer in dien Volksraad de Nederlandsche invloed thans tot vijf twaalfden beperkt zou worden.

De Tweede Kamer kan zonder vrees haar plicht doen.

E. MORESCO.

HANDEL EN BEDRIJF VAN NEDERLAND IN DE EERSTE NEGEN MAANDEN VAN 1927.

De bedrijfstoestand in het algemeen.

Gedurende het tijdperk onder verslag nam de waarde van den gezamenlijken in- en uitvoer, vergeleken met de overeenkomstige maanden van verleden jaar, met f 177 miljoen toe. Het verminderen van het gewicht is hoofdzakelijk het gevolg van het geringere vervoer van steenkool, door het eindigen van de Britsche kolentaking, en van den beperkten aanvoer van suiker, zoodat hieraan geen bijzondere beteekenis voor den handelstoestand behoeft te worden gehecht; wel komt er in een aantal verschijnselen gedurende de laatste dagen een zekere wijfeling op de internationale markt tot uitdrukking, maar de tijd is nog te kort om zich over aard en beteekenis daarvan een oordeel te vormen. Het uitvallen van groote aanvoeren van steenkool langs den Rijn heeft voorts tot het dalen van de inklaringen te Lobith, van 26.682.000 ton in Januari—Augustus 1926, tot 22.604.000 ton in deze maanden van het loopende jaar, geleid. Op grond van voorloopige gegevens mag echter veilig worden aangenomen, dat het Nederlandsche Rijnverkeer overigens den invloed van den bloei van het Duitsche zakenleven en het verbeteren van den economischen toestand hier te lande en elders, heeft ondergaan.

Het toenemen van de handelsomzetten komt ook in het verkeer van onze havens tot uitdrukking. Berekend over de eerste acht maanden, beliepen de inklaringen van overzee in 1926 40.742.000 M³, tegen 47.235.000 M³ thans, terwijl het gezamenlijke goederenverkeer met het buitenland, zonder het verkeer per spoor, van 59.259.000 ton tot 68.433.000 ton steeg.

De overgangstoestand, in welken de spoorwegen zich bevinden door het toenemen van het verkeer langs den weg en het verlagen van de vrachten, dat in nog onvoldoende mate door grooter vervoer van reizigers en goederen werd gevolgd, heeft ertoe geleid, dat de opbrengst van dit bedrijf beneden die van het vorige jaar bleef. Ook de minder groote baten uit de posterijen moeten in verband met de jongste verlaging van het tarief worden beoordeeld; de hoogere op-

brengst van het telegraaf- en telefoonverkeer wijst bovendien onmiskenbaar op het toenemen van de bedrijvigheid. Zoo beliep het aantal intercommunale telefoongesprekken in de drie grootste steden 765.535 in Augustus 1926, tegen 845.895 in Augustus jl., terwijl voor de overige maanden van dit jaar eveneens hoogere cijfers worden gemeld.

Opbrengst van	Tijdperk	1926 Gulden	1927 Gulden
Spoorwegvervoer,	8 mnd.	110.739.000	106.881.000
waarvan goederen- vervoer	8 mnd.	50.426.000	47.875.000
Posterijen, telegrafie, telefonie	9 mnd.	56.743.000	56.912.000

De hoeveelheid van de, door de steenkolenmijnen hier te lande, voortgebrachte kool steeg van 5.521.000 ton in Januari—Augustus 1926, tot 6.026.000 ton in het loopende jaar; het aantal van de in dit bedrijf werkzame arbeiders van 31.695 tot 33.674.

Bij Nederlandsche werven stonden op 30 September 1926 43 schepen met een inhoud van 160.604 bruto R.T. op stapel tegen 33, met 163.824 bruto R.T. op **dezen dag van het loopende jaar**. Het aantal van de in aanbouw zijnde scheepsmachines daalde van 49, met een gezamenlijk vermogen van 108.740 P.K., tot 35, met 98.240 P.K. Het is hierbij van belang, dat, zooals uit onderstaande opgaaf blijkt, het stijgen van den op stapel staanden tonneninhoud geheel voor rekening van den toegenomen aanbouw van schepen van grootte afmetingen komt.

Grootte van de op stapel staande schepen op 30 September		1926	1927
Minder dan 2.000 ton		19	16
Van 2.000 „ tot 3.999 ton		3	1
„ 4.000 „ „ 5.999 „		5	2
„ 6.000 „ „ 7.999 „		9	4
„ 8.000 „ „ 9.999 „		3	5
„ 10.000 „ „ 14.999 „		1	4
„ 15.000 „ „ 19.999 „		1	1

Het bedrag van de gezamenlijke aanbestedingen bleef, door het verminderen van de opdrachten van woningbouwverenigingen, iets beneden dat van verleden jaar, maar de overige bestedingen namen toe; die, ten behoeve van de nijverheid, van f 3.643.000 in de eerste negen maanden van 1926, tot f 4.205.590 in het tijdperk onder verslag. De ondershandsche aanbestedingen zijn niet in deze cijfers begrepen.

Dit alles wijst, naast het uitzetten van het handelsverkeer, op toegenomen werkgelegenheid voor onze bedrijven, waarbij het bovendien als een gunstig teken moet worden beschouwd, dat deze verlevendiging met een stijging van de prijzen gepaard ging, zoodat het indexcijfer van de groothandelsprijzen thans aanzienlijk hooger is dan verleden jaar. De verhouding tusschen de kosten van voortbrenging in den landbouw en den prijs van de producten is tegelijkertijd iets beter geworden.

Indexcijfer van de groot- handelsprijzen	1926 September	1927 September
Algemeen indexcijfer 1913 = 100	140	150
Voedingsmiddelen 1913 = 100	135	156
Landbouwproducten 1910/14 = 100	127	144

Als onmiddellijk gevolg van het uitzetten van den goederenruil nam ook het betalingsverkeer toe en besonden bijvoorbeeld de giro-omzetten van de Nederlandsche Bank in de eerste acht maanden van 1927 f 26.321.000.000, tegen f 22.027.000.000 in deze maanden van het vorige jaar.

De uitgesproken faillissementen ondergingen slechts een geringe daling. Volgens opgaaf van Van der Graaf en Co, was het aantal daarvan 2.906 in de eerste negen maanden van 1926, tegen 2.824 thans. Het is hiermede evenwel wat men ziet en wat men niet ziet en bij nader onderzoek zit er ook in deze getallen een grootere verbetering van den bedrijfs-

toestand, dan men op het eerste gezicht zou vermoeden. Voor het overgrootste deel betreffen zij namelijk faillietverklaringen van twee groepen, tot welke een aanzienlijk deel van de kleine ondernemers en bedrijven behooren: die van de handelaren onder eigen naam, welke aantal faillieten van 2.487 tot 2.434 daalde, en die van de kooplieden, handelende onder een firma, van welke het van 199 tot 226 steeg. Het zou belangwekkend zijn om te onderzoeken, hoe groot daarbij het aantal mislukte nieuwe winkels is, welke met te geringe geldmiddelen, of zonder dat daaraan behoefte bestond, werden opgezet.

De overige faillissementen waren als volgt verdeeld:

	1926	1927
Vennootschappen-naamlooze	138	90
„ -commanditaire	1	5
„ -handels	49	40
Coöperatieve vereeniging	5	9
Vereenigingen	3	4
Nalatenschappen	24	16

In de groep van de naamlooze vennootschappen, welke voor het beoordeelen van den economischen toestand van bijzondere beteekenis is, blijkt derhalve het aantal faillissementen met meer dan 34 pCt. te zijn afgenomen.

De lage rentestand hier te lande heeft ongetwijfeld in ruime mate ten goede op den gang van de bedrijven ingewerkt, doch anderzijds mede tot het afvloeien van kapitaal aanleiding gegeven en het verhoogen van het disconto van de Nederlandsche Bank op 13 October jl. zal ten deele hierin zijn verklaring vinden. Volgens het Amsterdamsch Effectenblad bedroeg het gezamenlijk bedrag van de nieuwe uitgiften in de maanden onder verslag f 373.563.000, tegen f 317.290.000 in dit tijdperk van 1926, verdeeld als volgt:

Jaar	Binnenland	Buitenland
1926	f 160.009.000	f 157.281.000
1927	f 102.197.000	f 271.366.000

Van de binnenlandsche uitgiften kwam in 1926 f 104.950.000 en in 1927 f 62.916.000 voor rekening van het bedrijfsleven; doch hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat verleden jaar de petroleum-nijverheid een bedrag van f 52.171.000 opnam, zoodat door de overige groepen tenslotte thans rond f 10 miljoen meer werd opgenomen. Door nijverheidsondernemingen werd tot een bedrag van f 5.117.000 een beroep op de markt gedaan, tegen f 9.912.000 in 1926. Bij deze laatste cijfers zal de omstandigheid, dat tal van bedrijven tijdens — en onmiddellijk na — de oorlogsjaren hun kapitaal overmatig hebben vergroot, een drukkenden invloed hebben uitgeoefend.

Naast de kapitaalmarkt, is ook de fondsenmarkt levendig geweest. Aandeelen in binnenlandsche ondernemingen op het gebied van bankwezen, scheepvaart en nijverheid, waren over het geheel genomen vast gestemd. De verhoudingscijfers van de koersen van aandeelen ter Amsterdamsche beurze, op den grondslag van 1921—'25 = 100, geven hiervan een duidelijk beeld; terwijl dit getal in September 1926 voor bankaandeelen op 98, scheepvaart-aandeelen 89 en nijverheidsaandeelen 91 stond, was het in September jl. tot onderscheidenlijk 103, 116 en 107 gestegen. Voor het geheele tijdperk onder verslag waren deze verhoudingscijfers voor de nijverheidsfondsen afzonderlijk:

Mnd.	1926	1927	Mnd.	1926	1927	Mnd.	1926	1927
Jan.	95	94	April	93	104	Juli	91	102
Febr.	97	101	Mei	91	103	Aug.	91	103
Maart	96	105	Juni	91	102	Sept.	91	107

Hieruit blijkt wel, dat de nijverheid in het algemeen haar deel in de verbetering van den toestand niet heeft gemist, hetgeen uiteraard niet wil zeggen, dat ook op dit gebied geen zwakke plekken zitten. De koersen van de afzonderlijke nijverheidsfondsen wijzen dit maar al te duidelijk uit. Van de 114 aandeelen

van nijverheidsondernemingen hier te lande, bij welke de Officiële Prijscourant van den laatsten beursdag in September jl. een koers vermeldt, stonden er 48 beneden pari, waarvan: 11 ondernemingen op het gebied van de chemische nijverheid, 5 fabrieken van metaalwaren, 4 machinefabrieken, 4 fabrieken van genotmiddelen, 3 scheepswerven, 3 textielabrieken, 3 fabrieken van oliën en vetten, 2 fabrieken van voedingsmiddelen, 2 rubberfabrieken, 2 meubelfabrieken, 2 glas- en aardewerkfabrieken, 2 fabrieken van bouwmaterialen en voorts van de fabrieken op het gebied van de electro-techniek, kleeding, kunstmest, lederbewerking en vervoermiddelen elk één.

Bij de voorgaande opsomming moet rekening ermee worden gehouden, dat sommige belangrijke bedrijfsgroepen, in verband met haar organisatievorm, slechts zwak ter beurse vertegenwoordigd zijn, van een aantal — ten deele noodlijdende — fondsen geen koers is opgenomen en in veel gevallen het afschrijven van een aanzienlijk deel van het kapitaal tot het verhoogen van den koers heeft geleid. Maar bovendien blijkt hieruit niets omtrent de oorzaken van den lagen koers, met name niet aangaande de gewichtige vraag, of moeilijkheden op het stuk van de organisatie, dan wel bezwaren bij den binnen- of buitenlandschen afzet, hieraan ten grondslag liggen. Kennisneming van de namen van de betrokken ondernemingen doet aangaande de laatstgenoemde oorzaak nogal eens twijfel rijzen.

Met de toegenomen werkgelegenheid kwam er eenige verbetering op de arbeidsmarkt; doch het aanzienlijk verminderen van de werkzaamheden in het diamantvak maakt, dat dit slechts ten deele in de algemeene werkloosheidscijfers tot uitdrukking komt. Het aantal werkloze leden van door de overheid gesteunde werkloosheidskassen was in de laatste week van Augustus van 7,4 pCt. van het aantal leden in 1926, tot 6,6 pCt. thans gedaald. Het laatstbekende indexcijfer van de werkloosheid, weergevende het aantal werkloosheidsdagen in pCt. van het aantal dagen, dat gewerkt had kunnen worden, is dat over Juli. Dit cijfer, berekend voor alle groepen te zamen, daalde van 5,7 pCt. in 1926 tot 5,6 pCt. in Juli jl. Ten aanzien van de nijverheid afzonderlijk blijkt er van een daling voor de groepen drukkerij, steenkolenmijnen, metaalbedrijf, textielnijverheid en de bereiding van voedings- en genotmiddelen. Deze daling strekt zich over het geheele loopende jaar uit, enkele afwijkingen gedurende de eerste maanden uitgezonderd. Voor de overige nijverheids-groepen is het stijgen of dalen van het indexcijfer door + of — aangegeven, terwijl het cijfer voor Juli jl. in de betreffende kolom is opgenomen.

Bedrijfsgroepen	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli
Aardewerknijverh.	—	+	+	+	—	—	+(1,2)
Diamantbewerking	+	+	+	+	+	+	+(32,2)
Bouwbedrijf	—	+	+	+	+	+	+(7,4)
Houtbewerking	—	+	—	+	+	+	+(7)
Kledingbedrijf	—	—	—	+	+	+	-(7,7)
Lederbewerking	—	+	+	+	+	+	+(8,7)

Gedurende de laatste werkweek van Juli bedroeg het aantal werklozen in deze groepen, leden van kassen en andere, voor zoover dit in de statistiek tot uitdrukking komt: aardewerknijverheid 71, diamantbewerking 2284, bouwbedrijf 4330, houtbewerking 821, kledingbedrijf 568 en lederbewerking 446. Gegevens omtrent de vraag, of deze aantallen inderdaad met de werkelijkheid overeenstemmen, werden niet openbaar gemaakt. In ieder geval blijkt echter, dat de belangrijkste toeneming van de werkloosheid het diamantvak betreft, dat in één enkele stad is samengetrokken en waarbij men de oorzaak bezwaarlijk zal kunnen zoeken in het feit, dat aan deze nijverheid de weg naar de vreemde markt wordt belemmerd. Dit laatste geldt al evenmin voor het bouwbedrijf, dat de gevolgen van het verminderen van den vereenigingsbouw ondervindt. Het kledingbedrijf bestaat

voor een aanzienlijk deel uit kleine ondernemingen, welke voor de binnenlandsche behoefte werken, terwijl overigens de bedrijfsstoestand zeer uiteenloopt en het algemeene beeld van den uitvoer niet onbevredigend is, hetgeen evenzeer voor den uitvoer van leder en lederfabrikaten kan worden gezegd.

Het is goed om deze dingen in het oog te houden, omdat de nadruk, met welken in deze dagen op den ongunstigen toestand van bepaalde ondernemingen wordt gewezen, door het zwijgen van hen, wier bedrijven in betere omstandigheden verkeerden, den indruk zou kunnen geven, dat de Nederlandsche nijverheid — en mitsdien het Nederlandsche volksbestaan — in een noodstand verkeerden, welke met „urgentie” voorziening vereischt. Uit de cijfers van de handelsstatistiek zal nog het een en ander kunnen worden afgeleid omtrent den gang van zaken bij den uitvoer; maar uit het voorgaande blijkt, dat de sombere opvattingen van de pleitbezorgers van onze economische onmacht geen steun vinden in de algemeene statistische gegevens aangaande onze volkshuishouding en hun zij hierbij het woord van de Frankfurter Zeitung ter overweging aanbevelen: Freilich können solche Prognosen auch suggestiv wirken, und Rückschlüsse, die bei verständiger Kapital- und Konjunkturpolitik durchaus vermeidbar wären, künstlich herbeiführen, indem sie Handel und Industrie den Mut nehmen — auch zu vorsichtigen Dispositionen und vertretbaren Investitionen.

De gezamenlijke in- en uitvoer.

Gedurende het tijdperk onder verslag besomde de invoer 21.575 millioen KG. ter waarde van f 1.876 millioen; de uitvoer beliep 10.500 millioen KG. ter waarde van f 1.403 millioen. Voor de eerste drie kwartalen van ieder van de jaren 1922—'27 blijken deze cijfers uit het volgende overzicht, waarbij bovendien het aandeel van den in- en uitvoer ten honderd van de gezamenlijke handelsbeweging is vermeld:

Jaar	Gewicht in millioen ton				Waarde in millioen gulden			
	Invoer	Uitvoer	In-voer pCt.	Uit-voer pCt.	Invoer	Uitvoer	In-voer pCt.	Uit-voer pCt.
1922	14,2	4,7	75	25	1.505	905	62	38
1923	13,9	6,0	70	30	1.465	923	61	39
1924	16,2	6,9	70	30	1.709	1.192	59	41
1925	18,7	8,8	68	32	1.797	1.355	57	43
1926	21,2	11,4	65	35	1.831	1.271	59	41
1927	21,6	10,5	67	33	1.876	1.403	57	43

Gewicht en waarde van den invoer waren thans hooger dan in eenig van de overeenkomstige negenmaandelijksche tijdperken sedert 1922. Dit geldt eveneens voor de waarde van den uitvoer, maar het gewicht daarvan was thans lager dan verleden jaar, hetgeen in het bijzonder aan den minder grooten uitvoer van steenkool, als gevolg van het eindigen van de Britsche kolenstaking, moet worden toegeschreven.

Uit een vergelijking van de uitkomsten van de gelijknamige maanden van de laatste twee jaren volgt, dat thans het gewicht van den invoer gedurende het 1e kwartaal, alsmede in Juni en Aug. hooger was, doch in de overige maanden beneden den omvang van 1926 bleef. Afwisselend was hiervan het lagere gewicht van den invoer van pyriet, ijzer- en zinkerts, steenkool, steen, chilisalpeter, thomasfosfaat, staafijzer, ijzerdraad, eenige graansoorten, oliehoudende grondstoffen, veekoek, koffie, suiker, zout en spiritus, een belangrijke oorzaak.

De reeds vermelde daling van den uitvoer van steenkool en voorts, onder meer, die van meel, rijst en suiker, gaven een lager gewicht van den uitvoer in het derde kwartaal van het loopende jaar en, ten deele, ook in Juni, nadat de eerste vijf maanden zich boven het peil van 1926 hadden bewogen.

De waarde van den invoer, zoowel als van den uitvoer, was steeds hooger dan verleden jaar, met uitzondering slechts van den invoer in Januari en Fe-

bruari, doordat toen de lagere waarde van de ingevoerde oliehoudende grondstoffen, katoen en suiker, niet door hoogere cijfers van andere posten werd goedgemaakt.

Uit deze korte samenvatting blijkt, dat het toenemen van de waarde van de handelsbeweging feitelijk met een uitzetting van het verkeer gepaard ging, zoodat de hoogere waarde niet geheel uit het aantrekken van de prijzen kan worden verklaard. Ook het stijgen van de omzetten in de eerste drie maanden van het loopende jaar, terwijl de opwaartsche beweging van de prijzen eerst in Maart—April doorzette, wijst in die richting.

De handelsbalans.

Het toenemen van het gewicht van het invoeroverschot van 9.870 miljoen KG. in Januari—September 1926 tot 11.075 miljoen KG. in het loopende jaar, behoeft na het voorgaande geen nadere verklaring. Ondanks het toenemen van de handelsbeweging bleef de volstreekte waarde van het invoeroverschot beneden dit overschot in 1922—'24 en 1926; het overschot, dat in de volgende tabel voor 1925 staat aangegeven, is vermoedelijk te laag, doordat er op een kantoor van de invoerrechten achterstand bij het inzenden van gegevens was ontstaan. Evenals uit de verhoudingscijfers van den in- en uitvoer in den vorigen staat, blijkt ook hieruit, dat de handelsbalans aanzienlijk minder passief is geworden.

In- of uitvoeroverschot van den gezamenlijken in- en uitvoer van de groote goederengroepen, uitgedrukt in millioen gulden (+ = uitvoeroverschot, — = invoeroverschot).

Goederengroepen	Januari—September					
	1922	1923	1924	1925	1926	1927
1. Levende dieren ..	+ 36	+ 36	+ 24	+ 4	+1,95	+ 13
2a. Voedingsm.-onbew.	- 1)	-132	-115	- 76	-121	- 79
2b. „ -fabrik.	+ 1)	+ 90	+179	+205	+175	+196
3a. Grondst.-dierlijke	- 31	- 33	+ 47	- 47	- 39	- 43
3b. „ -plantaard.	-202	-211	-216	-255	-257	-225
3c. „ -minerale.	-137	-125	-156	-154	-135	-151
4. Fabrikaten n.a.g...	-283	-198	-215	-161	-222	-220
6. Andere goederen, (voornamel. bloembollen, bloemen en planten)	+ 19	+ 19	+ 28	+ 43	+ 36	+ 37
Invoeroversch. geheele handelsbeweging	-600	-541	-517	-442	-560	-472
1) Onbekend.						

Reeds eerder was er gelegenheid de aandacht erop te vestigen, dat de betekenis van het invoeroverschot en de veranderingen daarin zich niet zonder hulp van een balans van het buitenlandsche betalingsverkeer laten vaststellen en werd, met het oog hierop, het samenstellen van zulk een overzicht voor ons land bepleit. Behalve aan de zoogenaamde onzichtbare in- en uitvoeren, moet bij het beoordeelen van de handelsbalans ook aandacht worden geschonken aan het feit, dat een gunstige bedrijfstoestand de strekking heeft om het invoeroverschot te doen stijgen, terwijl dit overschot geneigd zal zijn te dalen, wanneer de economische toestand gedrukt is.

In het eerste geval leidt de bedrijvigheid in de nijverheid tot grootere aanvoeren van grondstoffen en halffabrikaten, het peil van de prijzen en de vraag in het binnenland nopen de ondernemers minder dan anders tot uitvoer en kunnen zelfs gereede goederen uit het buitenland aanlokken: het invoeroverschot stijgt. Bij het keren van het getij stukt daarentegen tegen de binnenlandsche afzet, zoodat de fabrikanten, meer dan voorheen, plaatsing voor hun goederen in het buitenland moeten zoeken, de aankoop van grondstoffen gaat minder vlot en het krappere worden van het krediet zal deze werkingen versterken: het invoeroverschot neemt af.

Het antwoord op de vraag, of deze theoretische mogelijkheden werkelijkheid zullen worden, of voldoende krachtig zullen doorzetten, om tegenstrevende

werkingen te overvleugelen, kan slechts door de praktijk van het economische leven worden gegeven. Ook hier ligt evenwel het heden in het verleden en spoort de ervaring in een aantal gevallen gedurende de laatste jaren tot groote voorzichtigheid bij het beoordeelen van het invoeroverschot aan. Daarbij zal er een onderscheid dienen te worden gemaakt tusschen de eigenlijke uitvoernijverheid en die, welke bijzonderlijk van het binnenland afhankelijk is, nog afgezien van de betekenis van invloeden als die, welke hun oorsprong op het gebied van de bedrijfshuishouding vinden, bijvoorbeeld loon, arbeidsduur en ontwikkeling van de techniek. Maar waarom het hier gaat is, dat noch het afnemen, noch het stijgen van het invoeroverschot op zichzelf een gunstig of ongunstig verschijnsel is. Dat hangt geheel van de bijstandigheden af, welke slechts voor een deel in de handelsstatistiek tot uitdrukking komen en overigens onvolledig bekend zijn.

Toch zijn er wel een aantal punten, in welke het onderzoek steun kan vinden. Voor zoover deze buiten het gebied van de statistiek van den in- en uitvoer vallen werd daarvan in de schets van den bedrijfstoestand een overzicht gegeven; en nu is het van zoo groote betekenis, dat vrijwel niets daarbij erop wijst, dat het afnemen van het invoeroverschot gedurende het tijdperk onder verslag, het gevolg zou zijn van ongunstiger geworden economische verhoudingen hier te lande.

In het volgend nummer zal een poging worden gedaan om te onderzoeken, hoe het in dit opzicht met de uitkomsten van de handelsstatistiek zelf staat, waartoe aan de voorgaande statistiek van het invoeroverschot, een overzicht van de handelsbeweging naar de internationale goederengroepen zal worden toegevoegd.

v. D. Z.

(Wordt vervolgd).

DE WERELDPRODUCTIE VAN PETROLEUM IN HET JAAR 1927.

Proeve eener raming.

Bijna vijftien Milliard barrels (nauwkeurig 14.566,71 Millioen) heeft in de zeven decennien (1857—1926), welke sedert den aanvang eener statistische berichtgeving omtrent de petroleumproductie zijn verstreken en in de ongeveer even groote tijdsruimte, sedert men van een petroleumindustrie spreken kan, de aarde aan ruwe olie opgeleverd. Nagenoeg ééneneenkwart Milliard barrels (nauwkeurig 1.234,68 Millioen) of ongeveer een twaalfde van deze productie heeft, volgens onze ramingen, alleen de opbrengst in het ééne jaar 1927 bedragen. Zij overtreft daarmede die van het vorige jaar, welke met 1.095,93 Millioen barrels tot dusverre de hoogste in de geschiedenis der petroleumindustrie was geweest, met 138,75 Millioen barrels, of met rond een achtste.

Wil men zich de betekenis dezer cijfers duidelijker voor oogen stellen, dan moge er wellicht aan worden herinnerd, dat de productie van het jaar 1927 alleen grooter is dan de totale hoeveelheid, welke de wereld in de eerste vier decennia (1857—1896) aan petroleum heeft voortgebracht (1.214,96 Mill. barrels)! Alleen de toename der productie van 1926 op 1927 komt vrijwel overeen met de geheele wereldproductie van het jaar 1900 (149,13 Millioen barrels) of met de productie van de beide grootste producenten na de Vereenigde Staten, Rusland en Mexico, in het loopende jaar (geraamd op 134 Millioen barrels), of ten slotte, zij blijft niet zeer veel ten achter bij de totale productie van Nederlandsch-Indië gedurende de eerste zeven jaren na den oorlog.

Alvorens nu op de details der verandering in de productie gedurende het laatste jaar wordt ingegaan, verdient het wel aanbeveling, een terugblik te werpen op de daaraan voorafgaande jaren. De eerste der volgende tabellen, welke de wereldproductie aan petroleum van jaar tot jaar en voor alle landen over het tijdvak 1857—1926 aangeeft, biedt daartoe mogelijkheid.

Deze opstelling geeft een cijfermatig, doch naar wij willen hopen, niet vervelend beeld van de ontwikkeling in verschillend opzicht der petroleumindustrie. De buitengemeen sterk stijgende productie der Vereenigde Staten, welke sedert een kwarteeuw met steeds toenemende hoeveelheden de eerste plaats innemen onder de petroleum produceerende landen — in de negentigste jaren der vorige en in de allereerste van deze eeuw was die eereplaats enkele malen aan Rusland ten deel gevallen —, laat zich hieruit even gemakkelijk aflezen als de stijging en daling bij Mexico, de teruggang en de hernieuwde stijging van de Russische productie, de na een schitterende stijging stabiele productie van Perzië en de met sprongen toenemende van Venezuela.

De in deze laatste regels in enkele woorden aangegeven *ontwikkelingslijn der productie van de landen afzonderlijk* heeft zich — en daarmee komen wij weder terug op het jaar 1927 — tijdens dit jaar in de meeste landen sterk geaccentueerd. Dit is van toepassing op de toename der *Amerikaansche* productie, welke leidde tot de bekende overproductie, die een der voornaamste leidende personen in de petroleum-industrie kenschetste als „de kwaadaardigste ziekte, welke deze industrie heeft doorgemaakt”; dat geldt van de daling in *Mexico*, welk land in het loopende jaar wel niet veel meer zal hebben geproduceerd dan twee derden der opbrengst van 1926, of slechts een derde van die in het jaar der hoogste productie (1921); dit kan eveneens worden verklaard aangaande *Venezuela*, dat in het laatste jaar niet veel minder heeft geproduceerd dan in alle vroegere jaren tezamen, sedert in dit land petroleum wordt gewonnen; evenzeer heeft het betrekking op *Columbia*, welks productieverduubeling reeds ten vorigen jare werd voorspeld, en ook op *Roemenië*, welks productie verder steeg en voor 1927 mag worden gesteld op nagenoeg het dubbele van die in het gunstigste jaar vóór den oorlog. De gezamenlijke toename der productie in *Venezuela* en in *Roemenië* compenseert ongeveer den teruggang in *Mexico*. Wat betreft de Vereenigde Staten en Rusland, dat de productie van 1913 reeds heeft overschreden, maar nog ten achter blijft bij zijn productie van de eerste jaren dezer eeuw, wat verder betreft de stijging der productie in *Columbia*, deze komen tezamen bijna nauwkeurig met de productievermeerdering overeen, die het loopende jaar in vergelijking met 1926 toonde. De meeste

andere produceerende landen vertoonen nagenoeg stabiele cijfers; een daling kan met groote mate van waarschijnlijkheid behalve in *Mexico* slechts in *Britsch-Indië* en in *Polen* worden verwacht. In *Polen* is deze betrekkelijk groot.

Dit alles bijeen rechtvaardigt weder de uitspraak des Presidenten van het American Petroleum Institute, dat de overproductie niet de Vereenigde Staten uitsluitend betreft, doch een gebeurtenis kan worden genoemd van *internationale* beteekenis.

Uit de hierboven vermelde toe- en afnamen vloeien ook andere belangrijke *veranderingen* voort in de *volgorde der landen* afzonderlijk als producenten; de *Vereenigde Staten* handhaven zich niet slechts onbedreigd op de eerste plaats, maar hebben daarenboven hun aandeel in de wereldproductie zelfs van 70,3 tot 72,5 pCt. weten op te voeren. *Rusland* heeft met 5,8 tegen 5,7 pCt. *Mexico* van de tweede plaats verdrongen, en indien wij slechts afgaan op de productiecijfers der laatste maanden zou zelfs *Mexico* door *Venezuela*, welk land gerekend naar de cijfers voor het geheele jaar zeer dicht op het eerste volgt, en het volgende jaar minstens aanspraak zal maken op de derde plaats onder de producenten, op de vierde plaats worden teruggedrongen. *Mexico's* aandeel verminderde van 8,3 tot 5,1 pCt., nadat dit land in 1921 bijna een vierde van de wereldproductie had opgeleverd en *Venezuela* destijds 0,2 pCt. *Venezuela* heeft zijn aandeel van 3,4 pCt. in het jaar 1926 tot 4,9 pCt. in 1927 kunnen verhoogen. Het aandeel van *Perzië*, dat op de vijfde plaats komt, is van 3,3 tot 2,9 pCt. teruggedaan; niet wegens een absolute vermindering in de productie, doch omdat de opbrengst aldaar stabiel gehouden wordt. Het aandeel van *Roemenië* in de wereldproductie is met 2,1 pCt. ongewijzigd gebleven; m.a.w. de toename der productie in dit land was voldoende om in weerwil van de groote stijging der wereldproductie een relatieve vermindering van zijn aandeel te verhinderen. Daarentegen is het aandeel van *Nederlandsch-Indië* van 1,9 tot 1,7 pCt. gedaald, om dezelfde reden als bij *Perzië* het geval is. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat bij de ramingen, voor zoover deze niet zijn gebaseerd op de bekend gemaakte productiecijfers der afzonderlijke landen en maatschappijen, maar voor zoover men zich, bij gebrek aan publicatie door die ondernemingen en landen, met andere gegevens moet behelpen, in het afgelopen jaar een bijzonder element van on-

De Wereldproductie van Petroleum in 1926 (definitieve cijfers) en van 1927 (schattingen) in vaten.

Land	1926		1927		1927		1927 Schatting van V. R. Garfias
	Vaten	%	Vaten	%	Meer	Minder	
Vereenigde Staten	770.874.000	70,3	895.000.000	72,5	124.126.000	—	890.000.000
Rusland	62.941.000	5,7	71.000.000	5,8	8.059.000	—	70.000.000
Mexico	90.421.000	8,3	63.000.000	5,1	—	27.421.000	63.000.000
Venezuela	37.381.000	3,4	60.000.000	4,9	22.619.000	—	60.000.000
Perzië	35.842.000	3,3	36.000.000	2,9	153.000	—	36.000.000
Roemenië	23.292.000	2,1	26.000.000	2,1	2.708.000	—	23.000.000
Nederlandsch-Indië	20.817.000	1,9	21.000.000	1,7	183.000	—	20.000.000
Columbia	6.444.000	0,6	13.800.000	1,1	7.356.000	—	14.000.000
Peru	10.782.000	1,0	11.200.000	0,9	418.000	—	11.000.000
Argentinië	7.947.000	0,7	8.500.000	0,7	553.000	—	8.000.000
Britsch-Indië	8.270.000	0,8	8.000.000	0,7	—	270.000	8.000.000
Trinidad	5.278.000	0,5	5.400.000	0,4	122.000	—	5.400.000
Polen	5.844.000	0,5	5.250.000	0,4	—	594.000	5.900.000
Serawak	4.942.000	0,5	5.000.000	0,4	58.000	—	5.000.000
Japan en Formosa	1.557.000	0,1	1.700.000	0,1	143.000	—	1.700.000
Egypte	1.181.000	0,1	1.250.000	0,1	69.000	—	1.150.000
Duitschland	653.000		700.000				700.000
Frankrijk	478.000		520.000				500.000
Canada	365.000		510.000				500.000
Ecuador	214.000		410.000				320.000
Sachalin (Russ.)	181.000	0,2	200.000	0,2	459.000	—	—
Czecho-Slowakije	150.000		150.000				150.000
Italië	45.000						
Andere landen	35.000		90.000				180.000
Totaal	1.095.934.000	100,0	1.234.680.000	100,0	167.031.000	28.285.000	1.229.500.000
					+ 138.746.000		

zekerheid is gekomen: de Amerikaansche overproductie, welke het der eene maatschappij wenschelijk kan doen schijnen, met buitengewone energie te produceeren, terwijl de andere het juist oordeelt, in haar afzetgebied den oliestroom niet nog sterker te vermeerderen.

Het aandeel van *Columbia* in de wereldproductie steeg van 0.6 tot 1.1 pCt.; met betrekking tot *Argentinië* mag men wel een verderen vooruitgang in de absolute cijfers, maar geen vergrooting van het relatieve aandeel veronderstellen. *Britsch-Indië* zal waarschijnlijk in verband met de onmogelijkheid de opbrengst der velden aldaar nog te vergrooten een teruggang van 0,8 tot 0,7 pCt. te zien geven; bij *Trinidad* en *Serawak* zullen denkkelijk de productiecijfers niet aanmerkelijk veranderd zijn, terwijl bij *Polen* de teruggang grooter is. Vermeldenswaard is nog, voor zoover de kleine producenten betreft, de te verwachten toename der productie van het oude petroleumland *Canada* en die van het nieuwe land *Ecuador*.¹⁾

Deze wijzigingen hebben tengevolge, dat het aandeel van *Europa* in de wereldproductie in weerwil van de sterke toename bij zijn beide voornaamste producenten slechts onveranderd bleef op 8,4 pCt.; dat van *Azië* is teruggelopen van 6,6 tot 5,8 pCt., terwijl dat van *Noord-Amerika*, daar de productie van *Mexico* relatief sterker daalde dan die van de Vereenigde Staten trots overproductie steeg, slechts 77,6 tegen 78,6 pCt. bedroeg. Deze relatieve teruggang bij een absolute toename wordt evenwel meer dan opgeheven door de stijging van *Zuid-Amerika*, dat zijn aandeel van 6,2 tot 8,0 pCt. kon verhoogden en daarmee *Europa* (8,4 pCt.) nagenoeg heeft ingehaald. *Amerika* in zijn geheel produceerde zes zevenden van de wereldopbrengst (85,6 pCt). Een gedetailleerd overzicht en ook een vergelijking met de vroegere jaren worde in de onderstaande tabel gegeven.

¹⁾ Met de productie van *Irak* werd, omdat zij voorloopig ondanks het aamboren van een grooten spouter, nog niet van *commerciële* beteekenis is, geen rekening gehouden.

Vraagt men nu naar de oorzaken dezer veranderingen in de productie, dan kunnen zeer in het kort de volgende worden genoemd: bij de *Vereenigde Staten* de ontdekking van rijke olielvindplaatsen vooral in *Oklahoma*, waar het *Seminoleveld* in de eerste veertien maanden van zijn bestaan 90 Millioen barrellen produceerde, waar echter bovendien in het bijzonder ook *Californië* en *Texas* hooge en record-productiecijfers te zien gaven. Eerst veel te laat, en onder invloed van de bedreiging, dat de Regeering de industrie, welke hare moeilijkheden zelf niet meester kon worden — het zij toegegeven, dat daaraan ernstige beletselen in den weg stonden, die hun oorzaak vonden in de wetgeving, maar bovenal in de gezindheid der meeste producenten, welke bepaald wordt slechts door het sterkst sprekende eigenbelang, zonder rekening te houden met de toekomst en de belangen van het algemeen — onder hare beschermende, maar daarom nog geenszins welkome vleugelen zou nemen, is men het eens geworden omtrent een productiebeperking in het *Seminolegebied* en in het bijzonder ook in het *Little Riverveld* en ten slotte in een der districten van *Texas*, *Yatesveld*, *Pesos-County*. De maatregelen van den Wetgever zijn niettemin door Staatssecretaris *Dr. Work*, tevens Voorzitter van den *Federal Oil Conservation Board*, reeds met stelligheid aangekondigd; een aanwijzing, ongeveer een jaar geleden gegeven door Handelssecretaris *Hoover* is door de industrie niet naar behooren ter harte genomen; opvolging ervan had het „gevaar” van ingrijpen door den Wetgever, dat overigens in verband met moeilijkheden, voortvloeiende uit de Constitutie, als niet *direct* voor de deur staande kan worden beschouwd, kunnen bezweren.

In *Mexico* heeft de politiek der Regeering den Amerikaanschen maatschappijen aanleiding tot nieuwe protesten gegeven, waarbij de Koninklijke-Shell-groep, die zich eerst bij die wetgeving had neergelegd, zich later aansloot. Daarna kwam het tot inkrimping of opgeving van bedrijven en tot verdere vermindering der productie. Het is ongetwijfeld waar, dat de strijd

Aandeel van de verschillende landen en werelddeelen in de wereldproductie van petroleum (in %).

Landen	1856—1920		1921	1922	1923	1924	1925	1926	1856—1926		1927	
	Millioenen Vaten	%	%	%	%	%	%	%	Millioenen Vaten	%	Millioenen Vaten	%
Rusland	1904.0	21.8	3.8	4.1	3.8	4.5	4.9	5.7	2168.58	15.0	71.00	5.8
Roemenië	165.4	1.9	1.1	1.1	1.1	1.3	1.6	2.1	247.85	1.7	26.00	2.1
Polen	169.2	1.9	0.7	0.6	0.5	0.6	0.5	0.5	202.41	1.4	5.25	0.4
Duitschland	15.4	0.2	*)	*)	*)	*)	0.1	0.1	17.90	0.1	0.70	} 0.1
Frankrijk	1.1	*)	*)	*)	*)	*)	*)	*)	3.70	*)	0.52	
Europa	2255.1	25.8	5.6	6.0	5.5	6.4	6.9	8.4	2640.44	18.1	103.47	8.4
Nederl.-Indië	219.7	2.5	2.2	1.9	1.9	2.0	2.0	1.9	335.92	2.3	21.00	1.7
Britsch-Indië	123.5	1.4	1.1	1.0	0.8	0.8	0.8	0.8	174.00	1.2	8.00	0.7
Perzië	51.0	0.6	2.2	2.6	2.8	3.2	3.3	3.3	221.97	1.5	36.00	2.9
Japan en Formosa	41.7	0.5	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	52.86	0.4	1.70	0.1
Serawak	4.1	*)	0.2	0.3	0.4	0.4	0.4	0.5	25.70	0.2	5.00	0.4
Azië	440.0	5.0	6.0	6.1	6.2	6.6	6.7	6.6	810.45	5.6	71.70	5.8
Vereenigde Staten	5429.9	62.1	61.7	64.9	71.9	70.5	71.7	70.3	9440.55	64.8	895.00	72.5
Mexico	536.5	6.1	25.3	21.2	14.7	13.8	10.8	8.3	1407.40	9.7	63.00	5.1
Canada	24.9	0.3	*)	*)	*)	*)	*)	*)	26.26	0.2	0.51	*)
Noord-Amerika	5991.3	68.5	87.0	86.2	86.6	84.3	82.4	78.6	10874.21	74.7	958.51	77.6
Peru	29.9	0.3	0.5	0.6	0.6	0.8	0.9	1.0	72.43	0.5	11.20	0.9
Trinidad	11.3	0.1	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	32.93	0.2	5.40	0.4
Argentinië	7.2	0.1	0.2	0.3	0.3	0.4	0.6	0.7	34.64	0.2	8.50	0.7
Venezuela	1.3	*)	0.2	0.3	0.4	0.9	2.0	3.4	75.14	0.5	60.00	4.9
Columbia	*)	*)	—	*)	*)	*)	0.1	0.6	8.64	0.1	13.80	1.1
Centr. en Zuid-Amer.	49.7	0.6	1.2	1.6	1.6	2.5	3.9	6.2	223.78	1.5	98.90	8.0
Amerika	6041.0	69.1	88.2	87.8	88.2	86.8	86.3	84.8	11097.99	76.2	1057.41	85.6
Afrika (Egypte)	7.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	14.17	0.1	1.25	0.1
Diverse kleine producenten in alle werelddeelen	1.7	*)	*)	*)	*)	*)	*)	*)	3.68	*)	0.86	0.1
Totaal	8744.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	14566.71	100.0	1234.68	100.0

*) minder dan 1/2 %.

tegen deze wetgeving een zeer voorname rol bij den achteruitgang der productie speelt, hoewel ook andere factoren hierin moeten medespreken. Hoe zou men anders moeten verklaren, dat na de afkondiging der zoo krachtig bestreden Constitutie van 1917 met haar beroemde Artikel 27, dat destijds veel radicaler werd opgevat dan ingevolge verscheidene aanvullende bepalingen thans het geval is, de productie recordcijfers bereikte?

Venezuela biedt evenwel onder de huidige omstandigheden loonender productiemogelijkheden; vandaar de trek uit Mexico en naar Venezuela. De eerste plaats wordt daar evenals tevoren verreweg ingenomen door de Koninklijke-Shell-groep.

Rusland werkt met inspanning van alle krachten aan de vergrooting van zijne productie, aan de modernisering zijner industrie. Forceering van den uitvoer is, om anders slechts moeilijk of in het geheel niet verkrijgbare middelen te erlangen, een noodzakelijkheid, die — afgezien nog van de teleurstellingen, welke de tot in 1927 voortgezette onderhandelingen door den leider van het „Eenheidsfront” met de Sovjets den voormannen van dit front hebben bereid en van de hulp, welke de Sovjets bij twee groote Amerikaanse maatschappijen vonden — tot een, in vele gebieden der Oude Wereld nog verborgen, in andere tot een openlijken petroleumstrijd aanleiding gaf, waardoor de op zichzelf als gevolg van de overproductie reeds onbevredigende marktpositie der meeste producten nog ongunstiger werd gemaakt.

Perzië's productie wordt door de aldaar heerschende Anglo-Persian gehouden op een hoogte, welke strookt met de afzetorganisatie dezer maatschappij; die van Roemenië is toenemende. Wellicht is in de houding ten aanzien van de tegen de petroleum-wetgeving opponeerende buitenlandsche groepen (Koninklijke-Shell en Standard Oil) een kleine ontspanning ingetreden; het vraagstuk der schadevergoeding werd, ook voor zoover betreft de Astra Romana, geregeld. De verhoogde productie beteekent overigens nog niet een bloeiende toestand voor de industrie, hoewel de Regeering haar met betrekking tot de spoorwegtarieven en de exportbelasting aanmerkelijk tegemoet kwam, en tenslotte een overeenkomst met betrekking tot den afzet in het binnenland is gesloten, die echter nog niet de goedkeuring der Regeering heeft verkregen. De, vergeleken met de Amerikaansche industrie, betrekkelijk achterlijke uitrusting van een deel der Roemeensche industrie is ook een factor, die bij beoordeeling van den toestand dient in aanmerking te worden genomen. In *Nederlandsch-Indië*, waar een jaar geleden de groote raffinaderij van de Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij in bedrijf werd genomen, zal men wel een productievermeerdering bij deze onderneming mogen verwachten; evenzoo bij de *Nederlandsch-Indische Aardolie-Maatschappij*. In hoeverre de Koninklijke ook hare eigen productie uitgebreid of stabiel gehouden heeft, is van hier uit niet juist te beoordeelen. In *Columbia* werd een tweede pijpleiding voltooid, waardoor de transportcapaciteit van 30.000 tot 50.000 barrellen per dag stijgt. De productie is geheel in handen van de Standard Oil-groep. *Peru*, eveneens overwegend domein dezer groep, en *Argentinië*, het land met een Staats-petroleumproductie en -verwerking, welke de particuliere industrie in beteekenis overtreft, hebben hunne productie vermoedelijk verder geleidelijk opgevoerd. Omtrent *Engelsch-Indië* werd reeds een korte opmerking gemaakt; van *Serawak* zijn nadere productiecijfers niet bekend geworden. Voor den teruggang der *Poolsche* productie zullen wellicht minder de aard der geologische formaties, dan die door menschenhand en menschenwil in het leven geroepen omstandigheden aansprakelijk gesteld moeten worden; deze zijn niet geschikt om aan te moedigen tot voldoende activiteit in het boren, welke alleen bij machte zou zijn, den achteruitgang te compenseeren.

Alles samenvattende kan men wel verklaren, dat 1927 een record jaar moet zijn geweest voor de productie, maar juist daardoor geenszins een jaar van recordwinsten voor de internationale petroleumindustrie. Integendeel, voor vele ondernemingen zal het jaar zeer moeilijk zijn geweest, en ook de grootste en de best-geleide maatschappijen zullen wel harerzijds een min of meer aanzienlijken tol hebben te betalen aan de tegenwoordige omstandigheden. Wanneer de industrie echter geleerd heeft, dat samenwerking en niet het „vrije spel der natuurlijke krachten”, onderling overleg en niet onbegrensde concurrentie, in het belang zijn van de industrie en al haar vertakkingen, van het algemeen zoowel als van het individu, van den producent zoowel als van den verbruiker, dan zal deze tol een leergeld zijn, dat niet tevergeefs is betaald.

N.S. Nadat bovenstaande schatting reeds was opgesteld, werden in Europa ook de cijfers bekend, die de heer Valentine R. Garfias van de firma Henry L. Doherty & Co. publiceerde. Wij hebben deze raming in de laatste kolom van onze tweede tabel opgenomen, om zodoende voor den lezer een vergelijking der cijfers mogelijk te maken.

Dr. WILHELM MAUTNER.

DE VERGADERING VAN DE VEREENIGING VOOR DE STAATHUISHOUDKUNDE EN DE STATISTIEK.

Op de vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, welke dezer dagen te Rotterdam plaats vond, was aan de orde gesteld de behandeling van de prae-adviezen van de heeren Prof. Ir. I. P. de Vooy, Prof. Mr. F. de Vries en Dr. Ir. Th. van der Waerden over de vraag: Kan verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten, ook tegenover arbeiders en werkgevers, die aan de totstandkoming van zoodanige overeenkomst niet zelf of door hunne vertegenwoordigers hebben medegewerkt, worden aanvaard? zoo ja, op welke gronden en aan welke voorwaarden zou, alvorens tot deze verbindendverklaring wordt besloten, moeten zijn voldaan?

De twee eerstgenoemde prae-adviseurs waren tot de conclusie gekomen, dat verbindendverklaring moest worden verworpen, terwijl het derde prae-advies een bevestigend antwoord op de gestelde vraag gaf.

Naar aanleiding van deze prae-adviezen ontwikkelde zich op de vergadering een omvangrijk en interessant debat, waarin de meest verschillende gezichtspunten naar voren gebracht werden. Daarbij was de bespreking uit den aard der zaak niet beperkt tot de verbindendverklaring; ook de collectieve verdragen zelf werden voorwerp van discussie. En zelfs daarbij bleef men niet staan: achter alle vragen van regeling van het bedrijfsleven staat het fundamenteele vraagstuk van de beteekenis en de gevolgen van ingrijpen in het „vrije spel der maatschappelijke krachten”, en het spreekt dus vanzelf, dat het standpunt, dat men in dezen inneemt, van beteekenis is voor de beoordeeling van elken maatregel van dezen aard.

Het zuiver individualisme werd naar voren gebracht door den heer *van Hardenbroek van Ammers-tol*, die op deze gronden de bindendverklaring bestreed. Het verst in andere richting ging wel de heer *Kortenhorst*, die met een beroep op het Christendom voor vergaande regeling van het bedrijfsleven pleitte.

De bespreking van het collectief contract zelf kwam tot stand, doordat sommige voorstanders der bindendverklaring deze in verband brachten met het wezen der c.a.o. Aldus de heer *van Rhijn*, die de bindendverklaring noodig achtte, om te voorkomen dat de c.a.o. na afloop niet vernieuwd zou worden.

De tegenstanders der bindendverklaring daarentegen hielden dit vraagstuk scherp gescheiden van het vraagstuk der c.a.o. zelf, wat wel hieruit bleek, dat zij in het algemeen voorstanders der c.a.o. waren.

De voornaamste argumenten, die door de voorstanders der verbindendverklaring naar voren gebracht werden, waren: het uitschakelen van den loondruk der ongeorganiseerden, het aanvullen der sociale wetgeving door regelingen, welke uit het bedrijf zelf opkomen en de gedachte, dat verbindendverklaring een deugdelijk middel zou zijn, om allerlei verbeteringen in den welvaartstoestand der arbeiders door te zetten.

Het eerste punt werd met name door den heer van Rhijn naar voren gebracht. De heer van Zanten achtte het noodzakelijk, het instituut der bindendverklaarde c.a.o. als aanvulling der sociale wetgeving aan te wenden. Het is niet meer mogelijk, argumenteerde hij, alle belangen op één centraal punt te overzien. Daardoor is men gekomen tot den wensch, het bedrijf regelend te laten optreden onder controle van den Staat. In denzelfden zin sprak de heer Kortenhorst, die concludeerde: Doe het zelf; dan is de sociale wetgeving minder, noodig.

Wat het derde punt betreft, het bewijs, dat de bindendverklaring der c.a.o. een deugdelijk middel is, om tot allerlei gewenschte verbeteringen te komen, werd, zooals de heer de Vries bij zijn beantwoording der debaters opmerkte, niet geleverd. Het bleef bij een verzoek aan de tegenstanders, om een beter middel aan te wijzen en zelfs de heer van der Waerden gaf niet anders dan het argument, dat de bindendverklaring thans de weg van den minsten weerstand was, om de bewuste doeleinden te bereiken. Van deze doeleinden is de verheffing van het loonpeil natuurlijk de belangrijkste en het spreekt van zelf, dat dit vraagstuk vooral de aandacht op zich concentreerde. Ik kom hierop nog terug.

Eenige voorstanders wezen er op, dat de verbindendverklaring slechts onder bepaalde voorwaarden doorgezet zou moeten worden en dat haar toepassing een beperkte zou zijn, zoo de heeren van Zanten en Kortenhorst. Ook werd naar de ervaring in het buitenland, met name die in Duitschland, verwezen en een proefnemng hier te lande werd geadviseerd. Over de feiten bleek men het niet eens. De heer van der Waerden had in zijn prae-advies op het Deutsche voorbeeld gewezen en daaruit voor de bindendverklaring gunstige conclusies getrokken. De heer Stork bestreed dit en wees er op, dat juist in Duitschland een voortdurende strijd om hooger loon ontketend was, waarin men door het instituut der bindendverklaring telkens de regeering trachtte te betrekken. De heer Goudriaan wees er op, dat Duitschland een protectionistisch land is en de economische figuur daardoor een andere werd.

De voornaamste argumenten der tegenstanders waren: de schending der wetten, die het arbeidsloon regelen, de inbreuk op de vrijheid der minderheden, die gedwongen worden en het gevaar der overheersching van groepsbelangen boven het algemeen belang.

Gelijk reeds gezegd stond vooral het eerste punt in het midden van alle belangstelling. De heeren de Vooy en de Vries hadden in hun prae-adviezen hierop gewezen en hun betoog vond een krachtigen steun in de uiteenzettingen van den heer Goudriaan. Deze, zoowel als de heer Smid, wees op het verschil tusschen de bedrijven, die aan internationale concurrentie blootstaan en diegene, waarbij dit niet het geval is. De heer Smid gaf eenige cijfers, waarmede hij berekende, welke de funeste gevolgen zouden zijn, indien men langs dezen weg trachtte, het loonpeil der landarbeiders tot een enigszins met de loonen voor soortgelijke arbeid in andere bedrijven overeenkomende groothed op te voeren. Voor de voor een locale markt werkende bedrijven erkende de heer Goudriaan de mogelijkheid eener opvoering van het loonpeil, doch terecht wees hij eenerzijds op het anti-sociale, dat gelegen is in een toestand, waarbij enkele bedrijven ten koste van andere worden bevoordeeld, anderzijds op de gevaren, welke het losmaken van den kabel, die de prijsvorming der verschillende vormen van

arbeid verbindt, heeft. De heer Stork wees op de economische beteekenis van gebieden van lage loonen. Waren deze niet een voorwaarde geweest voor het ontstaan van belangrijke industrieën in bepaalde deelen van ons land?

Door den heer Crucq werd er op gewezen, hoe de oorlogs- en inflatietijd de menschen had doen leven in een tijd van illusies, terwijl men er nu aan moest wennen, de werkelijkheid onder oogen te zien. Klaarblijkelijk doelde hij op de heerschende marktverhoudingen, waarbij men zich van het loonpeil geen groote illusies mag maken.

Deze argumenten der tegenstanders vonden een sterke bestrijding. De heer Bordewijk, hoewel erkennend, dat de tijd voor een verheffing van het loonpeil niet gunstig was, achtte het inslaan van de richting der verbindendverklaring een middel, om in gunstiger tijden tot verhooging van het loon te komen, al zou men goed doen niet te ver in deze richting te gaan en diende men bij elk geval afzonderlijk de voordeelen en de nadeelen zorgvuldig tegen elkaar af te wegen.

De heeren Sandberg en Kortenhorst brachten tegen het betoog van den heer de Vries in diens prae-advies in, dat er geen vrije prijsvorming zou bestaan. In zijn beantwoording wees de heer de Vries er op, dat de kartels en trusts, zoowel als de vakverenigingen geen essentiële wijzigingen in de prijsvorming brengen. Hoewel geenszins het nut der vakverenigingen ontkenkend, zeide hij dit nut veeleer te zien in het realiseren der prijswetten.

De heer Snoeck Henkemans was van meening, dat, toegegeven, dat het loon door economische wetten beheerscht wordt, de verbindendverklaring der c.a.o. toch wel een middel kon zijn, om een bestaand loon, wanneer het te laag of te hoog is, op zijn normale grootte terug te brengen.

Bij de beantwoording der debaters merkte de heer van der Waerden op, dat door een voldoende soepelheid in de toepassing en uitvoering der verbindendverklaring de bezwaren der tegenstanders te ondergaan waren, althans tot een minimum te reduceeren. Juist daarom had men in Duitschland districts-regelingen en geen landelijke regelingen toegepast, ondanks het feit, dat de organisatie landelijk is. De vrije concurrentie zou door de bindendverklaring hoogstens verzwakt, niet aan banden gelegd worden. Wel zou de concurrentie door middel van illoyale arbeidsvoorwaarden verdwijnen, doch dit kon moeilijk als een nadeel beschouwd worden. Daarbij wees de heer van der Waerden er op, dat het niet zoo erg zou zijn, als het loon iets boven het voor dat oogenblik normale gesteld zou worden. Weliswaar geeft dit moeilijkheden voor de ondernemers, doch deze zijn niet onoverkomelijk en zij zijn een prikkel tot verbetering van organisatie en outillage der onderneming. In Nederland is ook wel gebleken, dat men onder dergelijke omstandigheden „inventif par nécessité” wordt.

De heer de Vries legde bij zijn weerlegging van de bezwaren der heeren Sandberg en Kortenhorst den nadruk op het feit, dat de prijsvorming een expressie is van de fundamentele functies van ons economisch leven. Het gaat er om, de aanwezige productiemiddelen zoodanig te gebruiken en over de verschillende takken van productie te verdeelen, dat de menselijke behoeftenbevrediging een zoo groot mogelijke volkomenheid bereikt. Daarbij is de prijsvorming een compas, weliswaar geen volmaakt compas, doch wij hebben geen beter. En zoolang dit het geval is, hebben wij geen aanleiding, dit compas nog onzuiverder te laten wijzen.

Tegenover den heer Snoeck Henkemans, die gewezen had op de beteekenis van de bindendverklaarde c.a.o. voor het handhaven van den socialen vrede bracht de heer de Vooy in het midden, dat de c.a.o. juist aanleiding tot groote stakingen heeft gegeven.

Het tweede hoofdargument der tegenstanders, het

gevaar van de overheersching der groepsbelangen, werd vooral naar voren gebracht door de heeren *Goudriaan, Waller en Zaalberg*. De laatste sprak zelfs van een bescherming der sterken ten koste van de zwakken. De heer *Rutgers van Rozenburg* wees er op, dat een ontzaglijke macht in handen van één persoon gelegd wordt, die immers moet beslissen, of de bindendverklaring toegepast wordt, en dat het niet onmogelijk is, dat bij zulk een toestand praktisch door anderen het recht gecreëerd zou worden.

Het machtselement in de verbindendverklaring werd aangevochten door de heeren *Stork, Rutgers van Rozenburg, van Hardenbroek van Ammerstol en Maas*. De heer *Stork* wees op de zware financiële gevolgen van bijv. vacantieregelingen voor de onderneming en vreesde, dat een dwingen tot deze en andere verplichtingen, als bijv. medezeggenschap, den lust tot het aangaan van een c.a.o. bij de ondernemers sterk zou verminderen. Zoo zou de verbindendverklaring de c.a.o. kunnen vermoorden. De heer *Rutgers van Rozenburg* vreesde, dat de macht zou beslissen, welke rechtsopvatting tot wet werd. De heer *van Hardenbroek van Ammerstol* uitte de vrees, dat de macht zou komen aan hen, die voor de financiën der onderneming niet verantwoordelijk zijn, terwijl de heer *Maas* uitdrukkelijk de vrije binding tegenover den dwang stelde en, evenals de heer *Stork*, van de invoering der verbindendverklaring funeste gevolgen voor de ontwikkeling der c.a.o. verwachtte.

De heer *van der Waerden* meende daarentegen, dat de bindendverklaring het vrije element, dat bij de totstandkoming der c.a.o. gewerkt heeft, niet te niet doet. Het gevaar van groepsegoïsme werd door hem erkend, doch hij zag hierin geen reden, om den wetgever te adviseeren zich te onthouden. Tegen den heer *Rutgers van Rozenburg* voerde hij aan, dat bij het tot stand komen van het recht altijd een meerderheid een minderheid moet dwingen.

De heer *de Vooy*s had reeds bij zijn beantwoording der debaters er op gewezen, hoe licht het gebeuren kan, dat de leiding aan den wetgever wordt ontnomen en dan in handen van de toevalsmachten van het oogenblik wordt gelegd.

Alles bijeengenomen mag geconcludeerd worden, dat deze vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek veel tot de verheldering van het inzicht in het vraagstuk der verbindendverklaring heeft bijgedragen. De meening van den heer *Maas*, die de vergadering met een begrafenisplechtigheid vergeleek, mag in zooverre als onjuist gekarakteriseerd worden, dat er nog een levendige belangstelling voor het probleem aanwezig bleek. Trouwens: moge het wellicht in denzelfden vorm niet terugkomen, de krachten, die het aan de oppervlakte gebracht hebben, zijn blijvend en het was niet toevallig, dat in deze vergadering zooveel gesproken werd over de fundamentele vraagstukken, die er achter liggen.

Dr. W. L. VALK.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BEWEEGREDEKEN VOOR DE JONGSTE DISCONTOVERHOOGING IN DUITSCHLAND.

Dr. Konrad Mellérovicz, privaatchoort aan de Handels-Hoogeschool te Berlijn, schrijft ons:

Den 4den October jl. heeft de Rijksbank haar disconto van 6 op 7 pCt. en haar beleeningsrente van 7 op 8 pCt. verhoogd. Hoewel de maatregel in zooverre verrassend was, dat de verhooging ineens een vol procent bedroeg en in tegenstelling met de gewoonte plaats vond, op basis van den ultimo- en niet van een lateren, van ultimo-invloeden ontlenen bankstaat, was het voor den nauwkeurigen opmerker reeds sedert eenige weken duidelijk, dat een discontoverhoging nog slechts een kwestie van tijd kon zijn, wanneer de Rijksbank niet weder het grove middel der credietbeperking te baat wilde nemen.

De noodzakelijkheid van de discontoverhoging volgde zoowel uit den bankstaat als uit de beweging van de geldkoersen op de open markt. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van den bankstaat sedert Januari 1927 weer:

Datum	Goud	Deviezen voor dekking geschikt	Wissels, beleeningen en effecten	Bankbiljetten in omloop	Dekking der door goud	Bankbiljetten door deviezen
31 Jan. '27	1834,6	421,0	1585,5	3409,6	53,8 %	66,2 %
28 Febr. „	1833,8	203,9	1891,2	3465,2	52,9 „	58,8 „
31 Maart „	1851,7	203,0	2136,7	3588,7	51,6 „	57,3 „
30 April „	1850,2	170,6	2226,9	3676,2	50,3 „	55,0 „
31 Mei „	1815,6	78,6	2585,8	3719,2	48,8 „	50,9 „
30 Juni „	1802,6	67,0	2734,2	3815,2	47,2 „	49,0 „
31 Juli „	1801,0	179,1	2668,0	3928,2	45,8 „	50,4 „
31 Aug. „	1852,7	157,3	2820,9	3934,7	47,1 „	51,1 „
30 Sept. „	1852,1	153,8	2991,7	4182,4	44,3 „	48,5 „

Zooals de tabel aantoonst, is de bankstaat steeds ongunstiger geworden. De post binnenlandsche wissels, beleeningen en effecten is sedert het begin van het jaar bijna verdubbeld. De biljettencirculatie toont een record, terwijl het dekkingspercentage den laagsten stand sedert de oprichting van de nieuwe Rijksbank in October 1924 aanwijst. Rekenen men de Rentenbankscheine, waarvoor de bank, zooals bekend is, geen dekking houdt, bij de Rijksbankbiljetten, dan verkrijgt men een dekkingspercentage (Rijksbankbiljetten plus Rentenbankscheine gedekt door goud plus deviezen als gouddekking geldende) op 30 September van slechts 38,8 pCt. Dat de voorraad aan goud en deviezen van de Rijksbank bij deze buitengewone credietexpansie in den laatsten tijd gehandhaafd kon worden, ligt uitsluitend hieraan, dat de passiviteit van den Duitschen buitenlandschen handel, die ongetwijfeld mede aan deze credietexpansie is te wijten, door het binnenvloeiën van buitenlandsch kapitaal en niet met behulp van de goud- en deviezenreserve der Rijksbank wordt vereffend.

Wat de rente op de open markt betreft, deze staat sedert meer dan drie maanden boven het disconto der Rijksbank, zooals de volgende tabel aantoonst:

	Eén maands wissels	Particulier disconto (maandelijksch gemiddelde)	Disconto van de Rijksbank
Januari	4,62 %	4,20 %	5,28 %
Februari	4,35 „	4,22 „	5,0 „
Maart	4,86 „	4,59 „	5,0 „
April	4,86 „	4,59 „	5,0 „
Mei	4,99 „	4,90 „	5,0 „
Juni	5,76 „	5,39 „	5,75 „
Juli	6,18 „	5,90 „	6,0 „
Augustus	6,09 „	5,82 „	6,0 „
September ...	6,19 „	5,90 „	6,0 „

Alleen de koers voor één maands wissels weerspiegelt den werkelijken toestand van de geldmarkt, terwijl dit voor den koers van het particulier disconto niet het geval is. Deze laatste wordt door de Rijksbank, die in opdracht van publiekrechtelijke lichamen zoo nu en dan groote bedragen aan particuliere disconto's koopt, volkomen gecontroleerd. Wanneer dus de bovenstaande statistiek een particulier disconto aanwijst, dat lager is dan het bankdisconto, doet dat aan de bewering dat de rente op de open markt hooger is dan het bankdisconto, niets af. Op zichzelf beschouwd is het natuurlijk een anomalie, wanneer de koers voor één maands wissels, die over het algemeen discontotabel wisselmateriaal vertegenwoordigen, hooger is dan de discontovoet van de Rijksbank, zooals dit reeds sedert maanden het geval is. Deze anomalie wordt slechts hierdoor verklaard, dat vele wisseldiscontantanten, wegens dreigende benadering van de hun toegestane discontolimiet bij de Rijksbank, liever van de open markt dan van de Rijksbank gebruik maken, ofschoon het eerste belangrijk kostbaarder is. Ook schijnt de Rijksbank er tot zekere hoogte toe te zijn overgegaan het ten aankoop aangeboden wisselmateriaal strenger dan tot dusver te schiften en het dus niet door den discontovoet doch door verhoog-

de eischen met betrekking tot de kwaliteit te weren. Een kunstmatig goedkoop worden van het crediet, zooals door het laag houden van het Rijksbankdisconto tot stand kwam, kon niet langer gehandhaafd worden, wilde men niet gevaar loopen een credietinflatie in het leven te roepen.

Het was dus voor de Rijksbank niet zeer moeilijk, haar maatregel op grond van haar bankstaat en van de ontwikkeling van de rente op de open markt te motiveeren. Wanneer men de Rijksbank een verwijt wil maken over haar discontoverhoging, dan kan het slechts dit zijn, dat zij het disconto niet reeds vroeger verhoogde. Want op grond van haar bankstaat en van de ontwikkeling van den rentevoet zou een verhoging reeds einde Juli gerechtvaardigd geweest zijn. Voor het feit, dat zij het destijds niet gedaan heeft, zijn echter zeker verzachtende omstandigheden aan te voeren. Aan den eenen kant was de toestand einde Juli nog niet met zekerheid te zeggen, of, na de opwist nog niet, welke toestanden zich op de internationale geldmarkt zouden voordoen, in het bijzonder of de Federal Reserve banken haar disconto zouden verlagen en welke uitwerking een eventuele verlaging op de Duitsche geldmarkten zou hebben. Ook was in Juli nog niet met zekerheid te zeggen, of, na de opheffing van het feitelijk embargo op buitenlandsche leeningen, de opnieuw binnenstroomende leeningen de geldmarkt zouden verruimen. Eerst in Augustus en September bleek meer en meer, dat de aanhoudende passiviteit van den buitenlandschen handel de uit hoofde van leeningen binnenstroomende deviezen volkomen absorbeerde, voordat zij een verruimenden invloed op de geldmarkt konden uitoefenen. Hierbij kwam, dat de toestand van de conjunctuur juist einde Juli, in verband met de publicaties van eenige Kamers van Koophandel, eenigszins sceptisch werd beoordeeld. De Rijksbank wilde daarom waarschijnlijk een toch reeds ophanden zijnden omslag van de conjunctuur door een discontoverhoging niet nog verhaasten, zooals zij over het algemeen sterk met den toestand van de conjunctuur rekening houdt. Wanneer een discontoverhoging niet reeds eerder plaats vond, kan dit verder in verband staan met de omstandigheid, dat de Rijksbank de uitwerking van haar discontopolitiek niet ten onrechte eenigszins sceptisch beoordeelt. Wij komen nog nader op dit punt terug.

Wat nu de oorzaak van het sterke beroep op de Rijksbank en van de verhoging van den rentevoet op de open markt betreft, deze is aan den eenen kant en wel in hoofdzaak in den buitengewonen voorspoed op economisch gebied te zoeken, verder wordt zij door het seizoen beïnvloed.

Het is bekend, dat Duitschland zich tegenwoordig in een stadium van hoogconjunctuur bevindt. Het aantal werklozen daalt voortdurend (Juni 1927 541.000, September 355.000). De productiecijfers wijzen overal een record aan, evenals het postchèque- en giro-verkeer. De insolventie blijft op het laagste punt sedert de stabilisatie en de wisselprotesten zijn in verhouding tot den sterk gestegen wisselomloop buitengewoon gering, terwijl de prijzen eenigszins stijgen. Dat deze opleving met een sterke credietvraag en met stijgende geldkoersen gepaard gaat, ligt voor de hand. Ja, het is zeker aan geen twijfel onderhevig, dat de opleving van de conjunctuur door sterke uitbreiding van de crediethoeveelheid — een vergroting, die zoowel uit binnenlandsche als uit buitenlandsche bronnen vloeit — eerst mogelijk geworden is. Wilde de Rijksbank niet langer een ongezone stijging van de conjunctuur in de hand werken, dan mocht zij niet langer de rente op de open markt onderbieden. Bij den tegenwoordigen stand van de Duitsche conjunctuur moest zij er veeleer op bedacht zijn, weder een verschil met de koersen op de open markt te verkrijgen.

De Rijksbank heeft haar maatregel niet, wat geheel

en al op zijn plaats zou geweest zijn, uit conjunctuurpolitieke overwegingen gemotiveerd, doch, zooals vermeld, slechts op grond van de toenemende belasting van haar bankstaat. Met zekerheid kan echter aangenomen worden, dat haar maatregel niet in de laatste doch wel in de eerste plaats getroffen werd met de bedoeling de conjunctuur te beteugelen en voor excessen te behoeden; voornamelijk schijnt zij een verdere prijsstijging te willen verhinderen.

Op de stijging van den rentevoet en de toenemende belasting van de Rijksbank had echter niet alleen de conjunctuur, doch ook het seizoen invloed. De landbouw stelt in den regel in het najaar vrij sterke credieteischen ten behoeve van de financiering van den oogst en de klein- en groothandel beginnen reeds einde September voorbereidingen voor Kerstmis te treffen, wat eveneens een sterker beroep op de geldmarkt tengevolge heeft. Het is dus geen toeval, dat de discontoverhogingen der Rijksbank reeds voor den oorlog voornamelijk in de maanden September tot November vielen.

Ofschoon alles ten gunste van een discontoverhoging sprak, is de directie van de Rijksbank er slechts schoorvoetend toe overgegaan. Niet, zooals veelal vermoed werd, omdat daardoor de rentelasten voor sommige bedrijfstakken, speciaal voor den landbouw, bijna ondragelijk werden, doch omdat zij vreesde, dat een discontoverhoging opnieuw buitenlandsch kapitaal, in het bijzonder met korten looptijd, zou doen binnenvloeden, waardoor de toch reeds nauwelijks dragelijke schuld op korten termijn aan het buitenland, die op 2 milliard Rijksmark kan worden aangenomen, opnieuw zou stijgen en waardoor bovendien de werking van het disconto min of meer werd uitgeschakeld. In Duitschland is thans het gevaar voor den volgenden cirkelgang buitengewoon groot: discontoverhoging, daardoor vergrootte aantrekking van buitenlandsch kapitaal, daardoor verhoogde binnenlandsche circulatie, daardoor prijsstijging en grooter gevaar voor conjunctuur-excessen, daardoor noodzakelijkheid van verdere discontoverhogingen.

De Rijksbank kan dus enkel dan door haar discontopolitiek werkelijken invloed op de conjunctuur uitoefenen, wanneer tengevolge van de discontoverhoging nieuw buitenlandsch geld niet in belangrijke mate binnenvloeit. Is dit echter wel het geval, dan blijft de werking van de discontoverhoging in hoofdzaak zuiver psychologisch. Want dan worden de buitenlandsche gelden, voorzover zij niet tot betaling van het invoeroverschot en voor hersteldoeleinden worden aangewend, bij de Rijksbank in biljetten omgezet. De Rijksbank heeft in laatste instantie niet de mogelijkheid deviezen te weigeren, daar deze dan in het buitenland in goud zouden kunnen worden omgezet, dat zij ten allen tijde moet accepteren. De inruiling van buitenlandsch tegen Duitsch geld betekent echter, dat niet de Rijksbank doch het verkeer zelf den omvang der circulatie en daarmee den omvang van het crediet bepaalt. De politiek der Rijksbank is in dit opzicht zeer aan banden gelegd. Waarschijnlijk was het dit gezichtspunt, dat de Rijksbank tot haar afwachtende houding aanleiding gaf. Het gevaar van het binnenstromen van buitenlandsche credieten zou de Rijksbank ongetwijfeld hebben kunnen ontgaan, als zij het disconto niet had verhoogd, doch credietrestricties had doorgevoerd, zooals in 1924. Dit zou natuurlijk een nieuw dwangbeheer ten opzichte van het crediet der circulatiebank beteekend hebben en dit schijnt de Rijksbank met recht zoolang mogelijk te willen vermijden. Dat de Rijksbank bij een discontovoet van 6 pCt. niet tot credietbeperkingen overging, kan ook hiermede samenhangen, dat tusschen de Rijksbank en de particuliere banken een zekere overeenstemming is bereikt omtrent de acceptatie van buitenlandsche gelden op korten termijn. De door het renteverskil ontstane prikkel tot het opnemen van buitenlandsch geld wordt op deze wijze

door een soort reguleering van hoogerhand sterk verlamd. De Rijksbank heeft er dus voorloopig de voorkeur aan gegeven, niet de Rijksbankcredieten te contingenteeren, doch de buitenlandsche credieten. Het resultaat van deze politiek moet worden afgewacht.

In dit verband is een verdere maatregel van de Rijksbank van belang. Terwijl de Rijksbank vroeger de uit het buitenland binnenvloeiende deviezen van den Duitschen geldnemer overnam, verwijst zij de geldnemers den laatsten tijd naar de deviezenmarkt. Het gevolg hiervan is, dat de deviezenkoersen gedaald zijn en dat zodoende het opnemen van buitenlandse gelden op korten termijn zeer beperkt wordt. Want hij, die buitenlandsch crediet op korten termijn aanneemt, ontvangt, als hij het bedrag in Rijksmark omzet, bij lage deviezenkoersen een kleiner bedrag aan Rijksmark dan bij hoogere. Daar hij niet weet of de Rijksbank de deviezenkoersen zal verhoogen door plotseling weder als koper op te treden en hem daardoor dwingen bij de terugbetaling der leening een grooter bedrag aan marken te betalen, waardoor in bepaalde gevallen de rentemarge tusschen binnen- en buitenland opgeheven wordt, werkt deze politiek beperkend op het opnemen van buitenlandsch geld.

AANTEKENINGEN.

De verhooging van de rentetarieven door de Nederlandsche Bank.

Rectificatie.

In den titel van de aantekening in het vorige nummer is een storende fout geslopen. Zooals overigens reeds terstond uit den inhoud van het artikel kon blijken, behoorde het opschrift te luiden: De verhooging — en niet de verlagings — van de rentetarieven door de Nederlandsche Bank.

Voorts leze men in de eerste tabel op pag. 929 (1e regel 1e kolom) 9 Augustus 1926 i. p. v. 4 Augustus 1926.

ONTVANGEN:

Stenographisch Verslag van het Chung Hua Congres, gehouden te Semarang, 17 en 18 April 1927, Pekalongan, z.j.; Stoomdrukk. Tan Poen Hoey.

Handboekje voor den Deli Planter, door R. Fruin en T. Volker. Maart, 1927; Deli Planters Vereeniging.

Studies in Economic History: The collected Papers of George Unwin, Professor of Economic History in the University of Manchester, edited by R. H. Tawney, Reader in Economic History in the University of London, sometime fellow of Balliol College, Oxford. London, 1927; Macmillan and Co., Ltd.

Harmony between Labor and Capital; an Essay on the Welfare of Nations, by Oscar Newfong. New York and London, 1927; G. P. Putmann's Sons.

Het Nederlandsche Hypotheekbankwezen, door C. D. van Vliet, Dir. der Holl. Hyp. Bank. Overdruk uit „Nederland, het Continentale Centrum van Handel, Scheepvaart en Financiën”. Rotterdam, 1927-28; Nederlandsch-Engelsche Uitgevers-Mij.

De Verantwoordelijkheid der Onderneming, door M. J. H. Cobbenhagen. Proefschrift. Roermond, 1927; J. J. Romen & Zonen.

Gedenkboek, uitgegeven bij gelegenheid van het vijfjarig bestaan der Rijkslandbouwproefstations, 1927, uitgegeven door de directie van den landbouw. 's-Gravenhage, 1927; Algemeene Landsdrukkerij.

De Amsterdamsche Makelaardij, door C. D. van Vliet, Directeur der Hollandsche Hypotheekbank. Overdruk uit het Gedenkboek der Makelaarsvereeniging te Amsterdam, uitgegeven ter gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan der Vereeniging op 1 Juli 1927. Amsterdam, 1927; Drukkerij Mercurius.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 1/2 13 Oct. '27	Zwits. Nat. Bk. 3 1/2 22 Oct. '25
Bk. { Bel. Binn. Eff. 5 13 Oct. '27	N. Bk. v. Denem. 5 23 Juni '27
{ Vrsch. in R.C. 6 13 Oct. '27	Zweedsche Rbk 4 21 Apr. '27
Javasche Bank . . . 4 14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4 1/2 26 Oct. '26
Bank van Engeland 4 1/2 21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbank 7 5 Oct. '27	slowakije . . 5 8 Mrt. '27
Bank v. Frankrijk. 5 14 Apr. '27	N. Bk. v. O'rijk. 6 1/2 24 Aug. '27
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Juni '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Fed. Res. Bank N.Y. 3 1/2 4 Aug. '27	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje. . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6 10 Sept. '27

OPEN MARKT.

	1927				1926	1925	1914
	22 Oct.	17/22 Oct.	10/15 Oct.	3/8 Oct.	18/23 Oct.	19/24 Oct.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	4 1/2-9/16	4 5/16-9/16	3 1/2-4 3/8	3 7/16-5/8	2 3/4-7/8	3 3/8-9/16	3 1/8-3/16
Prolong.	4 3/4	4 1/4-5	3 1/2-4 1/4	3 1/2-3 3/4	2 1/2-3	3 1/4-4	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld . .	2 3/4-3 1/2	2 3/4-3 3/4	3-5	3-4 1/2	3-5	2 3/4-4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 5/16	4 5/16	4 5/16	4 5/16-9/8	4 11/16-3/4	3 3/4-13/16	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld . .	5-7	5-9	6-8 1/2	6 3/4-9	3-5	7-9 1/2	—
Partic. disc.							
30-55 d. . .	6 7/8	6 3/4-7/8	6 1/2-3/4	6-5 1/8	4 3/4-7/8	7 1/8	—
56-90 d. . .	6 7/8	6 3/4-7/8	6 1/2-3/4	6-5 1/8	4 1/2-5/8	7-1 1/8	2 1/8-1/2
Waren-							
wissel.	7 1/4	7-3/8	6 5/8-7 1/4	6 1/4-7 1/4	5 1/8-1/2	8 3/4-9	—
<i>New York</i>							
Call money	3 1/2-3/4	3 1/2-4 1/4	4-3/4	4-3/4	4-3/4	4-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 3/8	3 1/4-3/8	3 1/4	3 1/4	3 5/8	—

1) Call money-koers van 21 Oct. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York**)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
18 Oct. 1927	2.48 11/16	12.10 7/8	59.41	9.76	34.63	99 7/8
19 " 1927	2.48 9/10	12.10 3/4	59.41	9.75 1/2	34.61 1/2	99 7/8
20 " 1927	2.48 9/10	12.10 7/8	59.34 1/2	9.76	34.60 1/2	99 7/8
21 " 1927	2.48 9/10	12.10 3/4	59.34	9.75 3/4	34.60	99 7/8
22 " 1927	—	12.10 1/2	59.34 1/2	9.75 1/2	34.60 1/2	99 7/8
24 " 1927	2.48 1/2	12.10 1/2	59.33	9.75 1/2	34.59 1/4	99 7/8
Laagsted. w. 1)	2.48 3/8	12.09 3/4	59.28	9.74	34.58	99 3/4
Hoogste d. w. 1)	2.48 11/10	12.11 1/2	59.43	9.77	34.66	100
17 Oct. 1927	2.48 9/10	12.10 7/8	59.36	9.76 1/2	34.62	99 7/8
10 " 1927	2.49 1/4	12.13 7/8	59.45	9.78 3/4	34.72	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
18 Oct. 1927	47.97	35.10	7.37	1.53	13.59 1/2	42.42 1/2
19 " 1927	47.95	35.10	7.37	1.52 1/2	13.58 1/2	42.59
20 " 1927	47.95	35.10	7.37	1.52 1/2	13.58 1/2	42.90
21 " 1927	47.95	35.10	7.37	1.52 1/2	13.58 1/2	42.76
22 " 1927	47.95	35.07 1/2	7.37	1.52 1/2	—	—
24 " 1927	47.94	35.10	7.36 1/2	1.52 1/2	13.58	42.68 1/2
Laagsted. w. 1)	47.90	35.05	7.35	1.50	13.57	42.35
Hoogste d. w. 1)	47.99	35.15	7.39	1.55	13.60	42.90
17 Oct. 1927	47.95	35.10	7.37 1/2	1.55	13.58 1/2	42.77 1/2
10 " 1927	48.07 1/2	35.20	7.40	1.55	13.62	43.55
Muntpariteit	48.—	35.—	?)	48.—	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Osto *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
18 Oct. 1927	67.—	66.67 1/2	65.45	6.27	106 3/8	2.48 3/4
19 " 1927	66.97 1/2	66.65	65.25	6.27 1/2	106 3/8	2.48 7/8
20 " 1927	66.97 1/2	66.67 1/2	65.40	6.27 1/2	106 3/8	2.48 1/8
21 " 1927	66.97 1/2	66.65	65.45	6.27	106 3/8	2.48 7/8
22 " 1927	66.97 1/2	66.65	65.52 1/2	6.27	106 3/8	2.48 1/8
24 " 1927	66.95	66.65	65.47 1/2	6.26	106 3/8	2.48 3/4
Laagsted. w. 1)	66.90	66.57 1/2	65.10	6.25	106	2.48 1/2
Hoogste d. w. 1)	67.02 1/2	66.70	65.55	6.29	106 3/8	2.49
17 Oct. 1927	66.97 1/2	66.65	65.47 1/2	6.27 1/2	106 3/8	2.48 3/4
10 " 1927	67.15	66.82 1/2	65.77 1/2	6.29	106 3/8	2.49 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	64.67	6.26 1/2	105 3/8	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
18 Oct. 1927	4,87 1/10	3,92 1/2	23,90	40,21 1/2
19 " 1927	4,87 3/10	3,92 3/8	23,90	40,24
20 " 1927	4,87 1/2	3,92 1/2	23,88	40,24
21 " 1927	4,87 3/10	3,92 3/8	23,88	40,24 1/2
22 " 1927	4,87 3/10	3,92 3/8	23,88 1/2	40,24
24 " 1927	4,87 1/8	3,92 3/8	23,87 1/2	40,25 1/2
25 Oct. 1926	4,84 9/10	3,07	23,77	39,99
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 1/2	40 1/10

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	8 Oct. 1927	15 Oct. 1927	17/22 Oct. 1927 Laagste	22 Oct. 1927 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 7/16	97 7/16
Athene	Dr. p. £	367	366 1/2	364	369
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest ...	Pen. p. £	27.82 1/2	27.85 1/2	27.83	27.88
B. Aires 1) ..	d. p. \$	47 3/8	47 15/16	47 27/32	47 31/32
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 3/8	1/5 3/8	1/5 3/8	1/6
Constantin ..	Piast. p. £	917 1/2	917 1/2	910	930
Hongkong ...	Sh. p. \$	1/11 3/8	1/11 1/2	1/11 1/2	2/0 3/16
Kobe	Sh. p. yen	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	2/0 1/32
Lissabon 1) ..	d. per Esc.	27/16	27/16	27/16	27/16
Mexico	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo 1)	d. per \$	49 15/16	50	49 7/8	50 1/2
R. d. Janeiro 1)	\$ per £	4.86 1/2	4.86 3/8	4.86 1/8	4.86 3/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/6 1/2	2/6 3/8	2/6	2/7 1/8
Singapore ...	id. p. \$	2/3 3/8	2/3 4/8	2/3 3/8	2/3 4/8
Valparaiso 2)	\$ p. £	39.40	39.39	39.38	39.40
Warschau ...	Zl. p. £	43 1/2	43 1/2	43	44

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Date	Londen 1)	N.York 2)
17 Oct. 1927	25 15/16	56 1/2
18 " 1927	25 15/16	56 1/2
19 " 1927	25 15/16	56 3/8
20 " 1927	25 15/16	56 1/2
21 " 1927	25 1/8	56 1/8
22 " 1927	25 7/8	56 1/8
23 Oct. 1926	24 1/2	52 1/8
20 Juli 1914	24 1/10	54 1/8

GOUDPRIJS 3)

Date	Londen
17 Oct. 1927	84/11 1/2
18 " 1927	84/10 3/4
19 " 1927	84/11
20 " 1927	84/11
21 " 1927	84/11 1/2
22 " 1927	84/11 1/2
23 Oct. 1926	84/11 1/2
20 Juli 1914	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	15 Oct. 1927	22 Oct. 1927
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 787.597,77	f 705.701,88
Voorschotten op ultimo Sept. 1927 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting.....	" 42.018.016,74	" 42.018.016,74
Voorschotten aan de koloniën.....	" 7.468.908,35	" 7.638.122,92
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven.....	" 121.946.535,11	" 125.444.861,49
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen.....	" 16.029.089,11	" 21.116.704,12
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 2).....	" —	" —
Id. op andere Staatsbedrijven 2).....	" 3.005.348,03	" 3.385.348,03
Verplichtingen.	15 Oct. 1927	22 Oct. 1927
Voorschot door de Nederl. Bank....	f 11.345.935,38	f 8.469.035,59
Schatkistbiljetten in omloop 1).....	" 63.196.000,—	" 63.196.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 34.040.000,—	" 32.040.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank....	" —	" —
Zilverbons in omloop.....	" 12.265.046,—	" 12.340.634,50
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2).....	" —	" —
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfond 2).....	" 3.898.541,74	" 2.916.602,16
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2).....	" 28.661.386,20	" 31.521.140,94
Id. aan andere Staatsbedrijven 2).....	" 1.160.000,—	" 1.160.000,—
Id. aan diverse instellingen 2).....	" 6.056.601,93	" 5.911.271,17

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. 2) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	15 Oct. 1927	22 Oct. 1927
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas.....	f 3.098.000,—	f 2.896.000,—
Saldo bij de Javasche Bank.....	" 8.408.000,—	" 15.797.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	—	—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	—	—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 400.000,—	" 400.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	" 30.000.000,—	" 29.892.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds...	" 1.996.000,—	" 1.996.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.246.000,—	" 1.311.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 24 October 1927.

Activa.		
Binnel. Wis.	Hfdbk. f	130.140.944,87
sels, Prom.	Bijbnk. "	11.351.366,20
enz. in disc.	Ag.sch. "	14.664.486,16
Papier o. h. Buitenl. in disconto.....		f 156.156.797,23
Idem eigen portef. ..	f	111.914.311,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. ..		" 111.914.311,—
Beleeningen	Hfdbk. f	46.975.066,13
incl. vrsch.	Bijbnk. "	7.806.948,13
in rek.-crt.	Ag.sch. "	71.998.550,86
op onderp.		f 126.780.565,12
Op Effecten.....	f	119.934.365,12
Op Goederen en Spec. ..		" 6.846.200,—
Voorschotten a. h. Rijk.....		" 7.897.503,40
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud.....	f	67.859.225,—
Muntmat., Goud ..		" 318.265.808,51
	f	386.125.033,51
Munt, Zilver, enz. ..		" 27.598.257,82
Muntmat., Zilver ..		" —
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond 2).....		" 23.706.453,52
Gebouwen en Meub. der Bank.....		" 5.000.000,—
Diverse rekeningen.....		" 52.168.026,82
	f	897.346.948,42
Passiva.		
Kapitaal.....	f	20.000.000,—
Reservefonds.....		" 7.027.840,39
Bijzondere reserve.....		" 8.000.000,—
Pensioenfond 2).....		" 4.704.196,41
Bankbiljetten in omloop.....		" 806.680.315,—
Bankassignatiën in omloop.....		" 190.288,32
Rek.-Cour. { Het Rijk f —		
saldo's: { Anderen " 41.059.325,36		" 41.059.325,36
Diverse rekeningen.....		" 9.684.982,94
	f	897.346.948,42
Beschikbaar metaalsaldo.....	f	243.680.785,04
Op de basis van 1/5 metaaldekking.....		" 74.094.799,30
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. ..		" 1.218.403.925,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
24 Oct. '27	67.859	318.266	806.680	41.250	243.681	49
17 " '27	67.864	318.266	814.098	27.802	244.589	49
10 " '27	67.870	318.266	824.265	37.623	240.322	48
3 " '27	67.881	318.266	845.658	39.634	235.911	47
26 Sept. '27	67.898	318.275	796.026	35.311	247.388	50
19 " '27	67.944	318.274	797.416	33.181	247.229	50
25 Oct. '26	62.445	356.290	833.642	34.370	271.700	51
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
24 Oct. 1927	156.157	—	126.781	111.914	52.168
17 " 1927	157.325	—	141.959	106.825	33.774
10 " 1927	156.231	—	137.514	125.351	34.880
3 " 1927	171.402	6.000	134.243	135.413	36.253
26 Sept. 1927	144.799	—	128.561	126.640	36.655
19 " 1927	139.451	—	127.936	131.917	36.551
25 Oct. 1926	65.335	14.500	127.303	194.428	58.336
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen 1)	Diverse rekeningen 2)
1 September 1927	2.066	2.625	149	66	1.859	1.061
1 Augustus 1927	1.996	2.605	153	42	1.919	1.075
1 Juli 1927	1.947	2.671	152	14	1.854	881
1 Juni 1927	1.857	2.406	140	43	1.658	867
1 Mei 1927	1.769	2.473	150	48	1.825	856
1 April 1927	1.657	2.495	146	32	1.775	648
1 September 1926	1.344	2.147	61	48	1.358	230

1) Sluitpost der activa. 2) Sluitpost der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. metaal-schulden	Beschikb. metaal-saldo
22 Oct. 1927	200.900		320.900	83.300	120.060
15 " 1927	200.600		324.700	76.600	120.340
8 " 1927	201.600		323.300	84.300	120.080
17 Sept. 1927	183.953	18.057	325.984	71.948	122.736
10 " 1927	183.762	18.673	326.855	68.867	123.666
3 " 1927	183.817	19.382	325.293	74.834	123.564
27 Aug. 1927	184.281	19.395	325.273	69.309	128.414
23 Oct. 1926	198.705	28.379	333.104	72.274	146.491
24 " 1925	143.456	42.352	336.772	56.948	107.665
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekening-ingen ¹⁾	Dek-kings-percentage
22 Oct. 1927		184.400		***	50
15 " 1927		184.700		***	50
8 " 1927		187.600		***	49
17 Sept. 1927	13.249	25.344	121.754	38.397	51
10 " 1927	13.209	25.215	115.193	42.613	51
3 " 1927	13.015	26.441	115.046	45.078	51
27 Aug. 1927	12.959	27.327	109.864	41.588	52
23 Oct. 1926	12.270	25.084	103.309	43.594	56
24 " 1925	17.637	28.933	98.711	60.117	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ²/₁₀₀ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes			Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.	
19 Oct. 1927	151.214	135.539	294.309	56.250	244.809	
12 " 1927	151.007	136.272	297.086	56.250	247.518	
5 " 1927	151.179	136.989	297.673	56.250	248.252	
28 Sept. 1927	151.092	136.505	294.798	56.250	245.424	
21 " 1927	150.456	135.629	293.783	56.250	244.076	
14 " 1927	151.060	136.102	295.193	56.250	245.706	
20 Oct. 1926	154.096	138.712	288.705	56.250	237.934	
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—	

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
19 Oct. '27	47.550	56.177	22.097	99.381	35.425	29 ¹ / ₁₀₀
12 " '27	52.930	53.560	21.830	101.505	34.485	28
5 " '27	57.845	56.728	20.993	109.864	33.939	25 ¹ / ₁₀₀
28 Sept. '27	56.310	50.935	25.696	97.538	34.337	27 ¹ / ₁₀₀
21 " '27	56.490	49.800	21.894	100.644	34.577	28 ¹ / ₁₀₀
14 " '27	51.254	44.164	11.730	100.112	34.707	31
20 Oct. '26	35.325	72.772	20.202	105.344	35.134	28
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarvan in het buitenl. ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen
20 Oct. '27	5.545	1.864	343	55	1.412	7	1.668
13 " '27	5.546	1.864	343	54	1.339	8	1.690
6 " '27	5.546	1.864	343	54	1.205	8	1.662
29 Sept. '27	5.546	1.864	343	58	1.920	6	1.647
22 " '27	5.546	1.864	343	56	1.242	7	1.658
21 Oct. '26	5.549	1.864	339	80	4.673	15	2.214
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a.d. Staat	Schat-kistbil-jetten ²⁾	Diver-sen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-cullieren	Staat
20 Oct. '27	24.950	5.821	24.219	55.004	10.582	24
13 " '27	25.200	5.820	24.526	55.404	10.697	66
6 " '27	25.400	5.811	24.758	55.887	10.443	19
29 Sept. '27	24.400	5.806	23.733	54.156	10.434	5
22 " '27	24.400	5.805	23.795	53.773	10.675	17
21 Oct. '26	36.150	5.493	5.009	54.988	3.251	33
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ Waarvan beschikbaar 463 miljoen. ²⁾ In disconto genomen wegens voorsch. v. d. Staat aan buitenl. regeeringen. ³⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Oct. 1927	1.851,6	66,5	161,7	2.432,2	94,9
7 " 1927	1.851,9	66,5	155,9	2.603,2	64,1
30 Sept. 1927	1.852,1	66,5	153,8	2.745,7	153,8
23 " 1927	1.852,2	66,5	153,0	2.235,7	35,8
15 " 1927	1.852,4	66,5	151,8	2.290,4	64,2
15 Oct. 1926	1.652,6	185,6	446,1	1.293,3	35,0
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Oct. 1927	92,1	544,6	3.792,6	689,7	411,5
7 " 1927	92,2	537,0	4.004,1	610,8	398,6
30 Sept. 1927	92,3	495,1	4.182,4	629,7	385,1
23 " 1927	92,3	533,3	3.547,6	688,3	405,4
15 " 1927	92,3	528,7	3.642,0	668,0	404,2
15 Oct. 1926	91,3	655,8	2.971,7	737,8	235,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 14, 7 Oct.; 30, 23, 15 Sept. '27 15 Oct. '26, resp. 92; 73; 53; 103; 91; 205 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1927	Goud		Zilver ¹⁾	Binnen-en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a.d. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
20 Oct.	683	457	42	507	33	400	1.991	28	68
13 "	675	464	41	502	39	400	2.011	8	70
6 "	675	459	41	484	52	400	2.006	9	64
29 Sept.	674	466	41	505	38	400	1.996	29	67
22 "	667	465	41	503	35	400	1.963	23	94

¹⁾ Aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
5 Oct. '27	2.965,8	1.607,6	136,8	462,5	262,2
28 Sept. '27	2.988,9	1.678,5	137,4	430,3	242,1
21 " '27	2.994,2	1.712,9	139,4	414,6	218,7
14 " '27	2.983,7	1.718,8	140,4	375,3	226,7
7 " '27	2.989,7	1.622,8	135,5	449,5	197,3
31 Aug. '27	2.997,9	1.676,9	147,8	400,5	185,1
6 Oct. '26	2.813,4	1.446,1	128,7	623,6	273,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
5 Oct. '27	504,9	1.717,0	2.426,3	131,1	71,5	74,9
28 Sept. '27	494,4	1.705,8	2.389,8	131,0	73,0	76,3
21 " '27	483,5	1.700,5	2.362,7	130,9	73,7	77,1
14 " '27	499,6	1.707,6	2.367,5	130,7	73,2	76,7
7 " '27	499,5	1.720,7	2.367,8	130,7	73,1	76,4
31 Aug. '27	472,8	1.676,4	2.341,3	130,7	74,6	78,3
6 Oct. '26	306,3	1.731,0	2.259,8	123,9	70,4	73,7

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
28 Sept. '27	660	14.942	6.042	1.723	19.915	6.332
21 " '27	660	14.892	6.040	1.705	19.863	6.292
14 " '27	660	14.847	5.939	1.705	19.840	6.287
7 " '27	660	14.672	5.921	1.704	19.591	6.271
31 Aug. '27	661	14.697	5.927	1.697	19.646	6.256
29 Sept. '26	694	14.395	5.634	1.668	18.939	5.674

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 24 October 1927.

Vrijwel alle fondsenmarkten van eenige beteekenis hebben in de achter ons liggende berichtsweek blijk gegeven van een ongeamimieerde houding. Nergens is deze echter krachtiger tot uiting gekomen dan aan de beurs van Berlijn. Hier hebben dan ook allerlei factoren samen-gewerkt om het koerspeil van de meeste fondsen te drukken. In de eerste plaats was de houding van de geldmarkt zoodanig, dat men rekening heeft gehouden met hoogere geldkoersen en met de kans op moeilijkheden bij de afwikkeling van zaken aan het einde van de loopende maand. Vervolgens heeft de staking in het bruinkoolgebied er toe bijgedragen de markt ongunstig te stemmen, ondanks het feit, dat door middel van arbitrage uitspraak is gedaan. Ten slotte waren er nog allerlei factoren van gewichtigen aard. De meldingen uit het buitenland hebben in het licht gesteld, dat de Duitsche leeningen niet meer het goede onthaal vinden, waarop men enkele maanden geleden vrijwel regelmatig heeft kunnen rekenen. Ook de pogingen, welke den agent-generaal voor de herstelbetalingen worden toegeschreven, teneinde besparingen in de huishouding van den staat te verkrijgen, hebben er toe bijgedragen omvangrijke verkooporders in het leven te roepen, waartegenover slechts onvoldoende vraag kon worden gesteld.

Ook te Londen is de markt niet meer zoo opgewekt geweest, als korten tijd geleden. Voornamelijk hebben verkoopen in industrieele aandelen de aandacht getrokken, omdat dergelijke fondsen juist de grootste koersstijging hebben geboekt gedurende de achter ons liggende weken. Overigens heeft de fondsenmarkt een vrij traag verloop gehad. De beleggingsafdeeling is in beslag genomen door enkele nieuwe uitgiften, waarvan de leeningen ten laste van Zuid-Afrika en Polen iets achteruit zijn geloopt, terwijl de Braziliaansche leening met een klein agio kon worden verhandeld.

De markt te New York heeft meer koersverliezen dan koerswinsten te zien gegeven. Over het algemeen heerschte de meening, dat de verwachte bloei van de nijverheid voor dezen tijd van het jaar in een te langzaam tempo plaats vindt. Op deze wijze is bij den beroepshandel een gevoel van pessimisme ontstaan, dat verkooporders in de hand heeft gewerkt. De situatie is nog enigszins verzwakt door de technische gesteldheid van de markt, waar slechts weinig baisse-posities worden aangetroffen. De beleggingsmarkt is echter opgewekt gebleven, in verband met de ruime geldmarkt; men verwacht, dat in dit opzicht voorloopig geen wijziging van beteekenis haar intrede zal doen.

Ook de markt te Parijs heeft veel van haar levendigheid ingeboet. De omvangrijke aankopen, welke enkele weken geleden op te merken zijn geweest, zijn in de achter ons liggende berichtsperiode niet voorgekomen. Hoewel een regeeringscrisis niet wordt verwacht, houdt de beurs toch rekening met de mogelijkheid hiervan.

Ten onzent is het algemeene beeld van de fondsenmarkt niet sterk afgeweken van dat van het buitenland. Ook hier hebben koersverliezen in de meeste gevallen de overhand gehad, mede in de afdeeling voor *beleggingsfondsen*. In hoofdzaak heeft dit in verband gestaan met de hoogere notering voor prolongatie en voor particulier disconto. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld: 105¼, 105½; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99¼¹⁰/₁₆, 99½, 99¾, 99¾; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 98½¹⁰/₁₆, 97¾¹⁰/₁₆, 97½¹⁰/₁₆; 5 pCt. Mexico £100—1000 (Afg.): 9%, 9¼¹⁰/₁₆, 9%; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 105, 105%, 105½.

De afdeelingen, waar de verschillende aandelen worden verhandeld, hebben veel sterker den indruk van een volstrekt ongeamimieerde houding gewekt, al waren er dan ook belangrijke onderlinge verschillen. Voornamelijk is de druk voelbaar geworden in de markt voor *suikeraandelen* en hiervan in de eerste plaats bij aandelen H.V.A. Tevoren waren hier trouwens de belangrijkste koersverbeteringen voorgekomen, zoodat een krachtige reactie in de gegeven omstandigheden niet anders dan natuurlijk kan worden genoemd. In het bijzonder op den laatsten dag van de berichtsweek zijn de koersverliezen omvangrijk geworden. De notering voor prolongatie heeft toen dan ook het hoogste tot nu toe in 1927 bereikte punt behaald, zoodat de vrees voor een verdere verstijving van de geldmarkt grooter is geworden. In verhouding hebben de overige suikeraandelen niet zulke groote schommelingen aangetoond, doch het algemeene koerspeil is ook hier lager geworden. Cultuur Mij. der Vorstlanden: 183, 180½, 178; Handelsvereening Amsterdam: 845½, 831, 815½, 818½, 805; Javasche Cultuur Mij.: 438, 422½, 417½, 408; Kalibagor: 449, 445, 439, 430; Maron: 295, 285, 283½; Moormann: 444, 439;

Ned.-Ind. Suiker Unie: 315, 310, 303, 297; Poerworedjo: 130¼, 128, 127¼, 125¼; Sindanglaet: 486, 488, 485, 475; Suiker Cultuur Mij.: 328½, 324¼, 318; Tjepper: 815, 809, 799; Watoetoelis Poppoh: 925, 933, 930, 900.

Rubberaandelen hebben iets meer weerstand getoond, in verband met de verwachting, dat men in Britsch-Indië tot een andere tapwijze van de boomen zal overgaan, zoodat ondanks het ook voor de komende drie maanden ongewijzigd gebleven stelsel-Stevenson, een lager uitvoercijfer bereikt zou kunnen worden. Ook de berichten omtrent een afnemning van den voorraad te Londen hebben steun verschaft. De tendens van de markt was echter zoodanig, dat van een belangrijke verbetering geen sprake kon zijn. Amsterdam Rubber: 295, 293½, 288¾, 291%; Deli Batavia: 249½, 248, 238½, 237½; Hessa Rubber: 429, 428¼, 420, 421; Indische Rubber: 365, 371, 360½, 358; Kendeng Lemboe: 414, 407, 410, 402, 404½; Kali Telepak: 326½, 330, 320, 318; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 343, 340, 336; Vereenigde Majanglanden: 357, 346, 344½, 341; R'dam Tapanoli: 153½, 154, 149, 147; Serbadjadi: 292, 293¼, 286¼, 292, 290; Sumatra Caoutchouc: 265½, 261¼, 260; Sumatra Rubber: 295, 300½, 285, 281½, 286; Ver. Ind. Cultuur Ondern.: 192, 195½, 184, 188; Intercontinental Rubber: 12¼, 11¼, 11¼¹⁵/₁₆.

De afdeeling voor *tabaksaandelen* heeft zich bij de reeds gereleveerde stemming aangesloten. Het is echter niet tot grooten handel gekomen en het aanbod, dat beperkt is gebleven, heeft slechts tot kleine koersverliezen aanleiding gegeven. Arendsburg: 674½, 670¼, 660, 659; Besoeki Tabak Mij.: 539, 533, 531; Deli Batavia: 539½, 533, 523, 510; Deli Mij.: 481, 472¼, 468¼, 461½; Ngoepit: 479½, 462 (ex dividend), 453½, 444; Senembah: 496, 490½, 482½, 474½; Oostkust: 256¼, 257¼, 253, 250.

Petroleumaandelen hebben zich op den achtergrond bewogen. Aandelen Koninklijke varieerden slechts in geringe mate. Hiertegenover stond eenige vraag voor Roemeensche soorten, met name Steaua Romana, in verband met de betere berichten uit de Roemeensche petroleumindustrie. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 327½, 325½, 323½, 322; Kon. Ned. Petroleum Mij.: 350%, 347¼, 344½, 346¼, 344%; Perlak Petroleum: 81%, 80%, 78¼, 78¼; Peudawa: 17½, 17%, 17, 17½; Marland Oil: 33%, 32½, 33¼.

De afdeeling voor *industrieele aandelen* heeft eveneens koersverliezen te zien gegeven. Vooral in aandelen Philips was het aanbod nogal groot, doch ook kunstzijdsoorten, aandelen Zweedsche Lucifer Mij., e.d. waren ruim aangeboden. Aandelen Jurgens hebben zich tamelijk goed kunnen handhaven. Centrale Suiker Mij.: 124, 123½, 122½; Hollandische Kunstzijde Ind. 147¼, 146, 142½, 145¼, 143; Jurgens: 239¼, 242%, 239½; Maekubee: 119¼¹⁰/₁₆, 115½, 112, 113%; Ned. Gist- & Spiritusfabriek: 419½, 406¼, 400, 410; Ned. Kunstzijdefabriek: 394½, 387, 378, 388, 381½; Philips Gloeilampen: 527, 514½, 503, 497; Zweedsche Lucifer Mij.: 357¼, 362½, 353, 350½.

Scheepvaartandelen hadden gedurende het grootste deel van de week een rustig verloop, doch tegen het slot is ook hier de lustelooze stemming merkbaar geworden. Holland-Amerika Lijn: 84, 83, 81½; Java-China-Japan Lijn: 135½, 134, 132%, 131; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 103, 102¼, 101½, 100½; Ned. Scheepvaart Unie: 199¼, 196¼, 195, 191; Nievelt Goudriaan: 135%, 133¼, 130%; Stoomv. Mij. Nederland: 201, 200¼, 200, 198½.

De afdeeling voor *mijnaandelen* is stil gebleven, doch met een neiging tot reactie. Alg. Exploratie Mij.: 62¼, 61¼, 60; Billiton 1e Rubriek: 905, 910, 909; Boeton Mijnbouw Mij.: 157½, 150½, 152, 149; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 72¼, 71; Redjang Lebong: 143½, 146½, 144¼, 143½; Singkep Tin Mij.: 450, 462, 456, 445, 455.

Aandelen in *bankinstellingen* waren lichtelijk aangeboden, in verband met de houding van de beleggingsmarkt. Amsterdamsche Bank: 178½, 177½, 176¼, 176½; Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 70½, 70½, 70½; Incasso Bank: 127, 126¼; Javasche Bank: 346¼, 345½; Koloniale Bank: 289¼, 283½, 276¼, 273¼; Ned.-Ind. Handelsbank: 184¼, 180, 177; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 178, 175¼, 173, 170%; R'damsche Bankver.: 96½, 95¼, 95; Twentsche Bank: 146.

De *Amerikaansche afdeeling* was onregelmatig, doch de meeste koersen zijn op een lager niveau gekomen. American Water Works: 620, 610, 615, 610; Anaconda Copper: 96½, 95, 94¼¹⁰/₁₆, 93¼¹⁰/₁₆; Studebaker: 55½, 53½, 52¾; United States Steel Corp.: 143¼¹⁰/₁₆, 145¼, 140%, 138½; Atchison Topeca: 188½, 188¾, 188¼; Baltimore & Ohio: 121, 118¼, 117¼¹⁰/₁₆; Erie: 67%, 68¼, 66½, 64, 62¼; New York Ontario & Western: 397¼¹⁰/₁₆, 38%, 37¼¹⁰/₁₆; St. Louis & San Francisco: 112½ (ex div.), 113¼, 110; Union Pacific: 188%, 186, 184%, 183½; Wabash R.w.: 69½, 74¼¹⁰/₁₆, 71¼¹⁰/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

25 October 1927.

De tarwemarkt was in het begin der week in Engeland vrij levendig. Slecht weder in Canada en berichten, dat de kwaliteit van een zeer groot gedeelte der Canadeesche tarwe geleden heeft van de in de laatste weken gevallen regen en sneeuw, hadden ten gevolge, dat vooral goede Canadeesche soorten met levendige vraag in zeer vaste stemming verkeerden, terwijl ook de mindere kwaliteiten tot verhoogde prijzen ruimer werden gekocht. Ook vrij pessimistische berichten uit Australië werkten tot de vaste houding der tarwemarkt mede, doch de zaken in andere dan Canadeesche tarwesoorten waren niet van grooten omvang. Op het vasteland was de kooplust veel minder algemeen dan in Engeland. Men had daar weinig vertrouwen in de wat vastere houding der markt en bovendien wordt in sommige landen, zooals speciaal in Frankrijk, waar de oogst ongeveer 1 miljoen ton grooter is geweest dan in het vorige jaar, een niet onbelangrijk deel der behoefte door inlandsche tarwe voorzien. Dat men goed gedaan had, niet al te veel waarde te hechten aan de vaste houding der markt in Noord-Amerika, bleek reeds spoedig, toen zoowel te Winnipeg als te Chicago aanzienlijke prijsdalingen plaats vonden. Beter weder in Canada, waardoor met het dorschen verdere voortgang kon worden gemaakt, zeer goed weder voor den uitzaai der wintertarwe in de Vereenigde Staten en de uitstekende ontwikkeling van de nieuwe wintertarwe in die streken, waar zij reeds boven den grond staat, hebben daartoe meegewerkt, evenals de beperkte Europeesche vraag en de omstandigheid, dat nog altijd de aanvoeren aan de markten der Vereenigde Staten zeer groot zijn, al hebben zij dan ook niet meer den omvang van eenige weken geleden. Ook kwamen uit Australië weder berichten van regen, terwijl in Argentinië de nieuwe oogst er uitstekend voor staat. Eene algemeen lustelooze houding maakte zich spoedig van de tarwemarkt meester, met dagelijksche prijsdaling aan de Noord-Amerikaansche markt. Winnipeg en Chicago sloten beide op het laagste tot nog toe in dit seizoen voorgekomen prijspeil, terwijl van 17 tot 24 October de prijzen 6½ a 7½ dollarcent per 60 lbs. zijn gedaald. Voor October-tarwe te Winnipeg bedroeg de verlaging zelfs 10 cent. Ook aan de tarwemarkt in Argentinië hebben de prijzen een belangrijke daling ondergaan, die aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario van 17 tot 24 October 45 tot 50 centavos per 100 KG. heeft bedragen. Sedert het eind van Februari waren aan de Argentijnsche termijnmarkten niet zulke lage prijzen voorgekomen als nu het geval is.

De ondernemingslust in Europa is door dit alles nog verder verminderd, zoodat in de tweede helft der week niet slechts op het vasteland, doch ook in Engeland weinig zaken werden gedaan. De wereldverscheppingen, welke weder voor verreweg het grootste deel van Noord-Amerika afkomstig waren, waren grooter dan de vorige week en het

maakte nog al eenigen indruk, dat de hoeveelheid, welke van Argentinië werd afgeladen, veel grooter was dan in de afgelopen weken, al was dan ook de grootste helft daarvan naar niet-Europeesche destinaties bestemd. Zooals door de verkoopen van Russische tarwe, welke de laatste weken hebben plaats gevonden, wel te verwachten viel, zijn de verscheppingen uit Rusland grooter geweest dan tot nog toe in dit seizoen was voorgekomen. Van overwegende beteekenis zijn zij echter niet, terwijl van den Donau de tarweverscheppingen klein waren, omdat de daarvoor in West-Europa te maken prijzen zich aanzienlijk beneden de Roemeensche pariteit bevinden. Zaken, welke gedurende de laatste dagen naar het Europeesche vasteland tot stand komen, betreffen vooral Canadeesche tarwe ter verschepping van de Westkust gedurende de wintermaanden, waar de tarwe tegenwoordig tot voordeeliger prijzen te krijgen is dan over de Atlantische havens der Vereenigde Staten en van Canada. Het weder in Europa is den laatsten tijd over het algemeen gunstig geweest en de uitzaai van het nieuwe wintergraan vindt onder bevredigende weersomstandigheden plaats.

Rogge ontmoette gedurende het grootste deel dezer week weder weinig kooplust, doch ten slotte kon door verbeterde belangstelling in Duitschland en ondanks weder toegenomen Noord-Amerikaansche verscheppingen de stemming een verbetering ondergaan, zoodat zoowel naar Noord-Duitschland als via Rotterdam op 24 October vrij wat hogere prijzen werden betaald dan op de flauwste dagen der afgelopen week. In tegenstelling met tarwe heeft rogge aan de termijnmarkt te Chicago, na een flauwe markt op 18 October, geen verdere prijsdaling ondergaan en ten slotte trad zelfs een herstel in. Op 24 October sloot Chicago voor rogge ¾ a 1½ dollarcent per 56 lbs. Jager dan een week te voren, terwijl die verlaging in den loop der week 1¾ a 2½ cent had bedragen.

Voor Platamaïs zijn de prijzen in den loop der week geleidelijk gedaald wegens groote verscheppingen, de concurrentie van Zuid-Afrikaansche maïs, die zich vooral in Engeland deed gevoelen, teleurstellende vraag aan de Engelsche markt en vooral door de zeer flauwe markt in de Vereenigde Staten. Op 22 October was maïs te Chicago wat vaster, doch op dien datum waren de prijzen zoover gedaald, dat zelfs weder enkele exportzaken naar Noord-Duitschland tot stand kwamen. Op 22 October trad eenig herstel in, doch op den 24sten ging een gedeelte daarvan weder verloren en het slot was ongeveer 3½ dollarcent per 56 lbs. lager dan op den 17den.

De mogelijkheid van export uit Noord-Amerika heeft niet nagelaten haar druk op de Argentijnsche markt te oefenen en op 22 October waren zoowel Buenos Aires als Rosario vrij wat lager. Ook 24 October was in Argentinië weder een zeer flauwe dag voor maïs en aan de Argentijnsche termijnmarkten is de maïsprijs van 17 tot 24 October 25 a 35 centavos per 100 KG. gedaald.

De ondernemingslust is door dit alles in Europa zeer

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Maïs Nov.	Lijnzaad Nov.
22 Oct. '27	122½/8	83¾/8	45½/8	10,90	7,—	15,30
15 „ '27	130¾/8	85¾/8	46¼	11,30	7,15	15,45
22 Oct. '26	145½/8	78¼	44½	12,90	5,75	15,65
22 Oct. '25	141¾/8	74¾/8	39	12,10	8,05	18,65
22 Oct. '24	147¼	106¾/8	52¼	15,75	11,50	23,10
20 Juli '14	82	56¾/8	36¼	9,40	5,38	13,70

1) per October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	24 Oct. 1927	17 Oct. 1927	25 Oct. 1926
Tarwe (Hardwinter II) ... 1	13,10	14,—	16,50
Rogge (No. 2 Western) ... 1	11,40	11,30	13,—
Maïs (La Plata) 2	178,—	179,—	183,—
Gerst (48 lbs. malting) ... 2	229,—	232,—	223,—
Haver (Canada 3) 1	12,60	12,70	11,75
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ... 1	13,20	13,30	12,45
Lijnzaad (La Plata) 3	358,—	363,—	386,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16/22 Oct. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	16/22 Oct. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe	53.056	1.746.602	1.334.109	—	39.252	13.842	1.785.854	1.347.951
Rogge	12.785	331.718	222.125	—	743	1.411	332.461	223.536
Boekweit	60	15.985	16.884	—	67	1.108	16.052	17.992
Maïs	15.572	1.135.308	705.627	935	186.760	86.718	1.322.068	792.345
Gerst	16.713	380.381	302.044	548	11.699	9.614	392.080	311.658
Haver	8.056	179.265	158.525	101	2.829	2.215	182.094	160.740
Lijnzaad	10.539	201.981	190.822	—	184.923	174.105	386.904	364.927
Lijnkoek	1.920	154.900	206.726	—	—	—	154.900	206.728
Tarwemeel	4.851	91.533	84.603	1.469	35.415	20.525	126.948	105.128
Andere meelsoorten	865	9.775	12.632	—	—	—	9.775	12.632

verminderd en aan verschillende markten van het vasteland werd Platamaïs beneden de Argentijnsche prijzen aangeboden. Slechts op aflading in vrij verwijderde posities konden de Argentijnsche verschepers, speciaal naar Duitschland en België, nog eenigen omzet bereiken, maar in Nederland was aan het einde der week van nieuwe Argentijnsche zaken nauwelijks sprake, nadat in de eerste helft der week nog eenige ondernemingslust had bestaan. In Zuid-Afrikaansche maïs werd een stoomende lading verkocht naar Denemarken, terwijl ook Noord-Duitschland eenige inkoopende deed, maar in Engeland vindt deze maïs op het oogenblik weinig koopers en ook in Nederland worden daarin weinig zaken gedaan. Van den Donau is het aanbod afgenomen, omdat de markt daar vast bleef en men in West-Europa bij de flauwe stemming voor Platamaïs niet bereid was de Roemeensche prijzen te betalen. Eerst gedurende de allerlaatste dagen is ook in Roemenië maïs iets gemakkelijker. Van de aanzienlijke toename der Duitse vraag, welke voort zou spruiten uit de spoedige te verwachten verlaging van het invoerrecht van Duitschland voor verschillende maïssoorten als uitvloeisel van het Handelsverdrag met Zuid-Slavië, is tot nog toe weinig gebleken.

Voor gerst is de stemming in deze week over het algemeen slecht geweest. De geleidelijk dalende Noord-Amerikaansche prijzen hebben het vertrouwen in de prijzen sterk doen verminderen en hoventien verbetering der Duitse vraag, welke ook in de vorige week reeds teleurstellend was, tegengehouden. Dientengevolge is ook voor Donaugerst de prijs gedaald en slechts te Hamburg is daarin de laatste dagen verbetering ingetreden. In het overige Duitschland, dat zijn graan betreft over Rotterdam en Antwerpen, is dat allerminst het geval, evenmin als in Nederland en België zelf. Uit Noord-Amerika zijn tot de dalende prijzen vrij geregeld zaken gedaan, maar van grooten omvang waren die ten slotte toch niet, hetgeen nog in de hand werd gewerkt door de ook nu weder aanzienlijke hoeveelheden, welke van den Donau en van Noord-Amerika zijn verscheept, al waren beide dan ook vrij wat kleiner dan in de vorige week.

Voor haver is de verbetering der vraag, waarvan in ons vorige bericht sprake was, weder verloren gegaan. Zowel in Duitschland en Engeland als op het vasteland zijn de prijzen voor de meeste haversoorten weder wat gedaald en ofschoon het aanbod van haver uit de meeste uitvoerlanden slechts klein is, voldoet het aanbod blijkbaar gemakkelijk in de behoeften. Zaken in haver van Noord-Amerika blijven voor de meeste soorten nog vrijwel onmogelijk wegens de te hooge prijzen.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week prijshoudend gestemd en de fluctuaties waren gering.

In Amerika hadden de noteeringen het volgend verloop:

	Sp. C.	Oct.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafg. week	4.71	2.89	2.90	2.92	2.82	2.90	2.98
Opening verslagweek	4.71	2.96	2.97	2.99	2.87	2.94	3.02
Slot verslagweek	4.68	2.91	2.92	2.95	2.80	2.87	2.96

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 78.000 tons, de versmeltingen 56.000 tons tegen 72.000 tons in 1926 en de voorraden 210.000 tons tegen 215.000 tons.

Cubasuiker voor prompte afscheep en andere koloniale suiker werd verhandeld tot 2.15/16, later tot 2.7/8 d.c. c. & fr. New York.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Cubaansche productie 18 Oct...	4.508.521	4.884.658	5.125.970
Weekontv. afscheephavens ..	19.680	55.466	34.041
Totaal sedert 1 Jan.—15 Oct...	3.978.847	4.413.958	4.806.473
Weekexport	58.680	113.924	60.042
Totale export sedert 1/1-15/10.	3.432.451	3.936.667	4.276.252
Voorraad afscheephavens ...	570.716	477.273	536.507
Voorraad Binnenland	390.354	355.700	204.997

Licht geeft over de verschillende Europeesche bietsuikerlanden vrijwel onverdeeld gunstige berichten. Slechts in Tsjecho-Slowakije schijnt de oogst er minder gunstig voor te staan en achten sommige ingewijden Licht's raming van 1.300.000 tons wel als het maximum van de ditjarige opbrengst.

In Engeland verlaagden raffinadeurs deze week weder den prijs van hun product met 6 d. De termijnmarkt sloot op iets lagere noteeringen dan verleden week:

October 1927 ..	Sh. 14/-	Maart 1928 ..	Sh. 15/11¼
December " 13/11¼	Mei " 16/2¼
		Aug. " 16/6

Ook deze week bleef de markt op Java zeer stil en brokkelden prijzen ongeveer f 3/8 af. De laatste nominale noteeringen waren als volgt:

Sup. ready t/m. Dec. levering f 15.—; Sup. Januari/Februari levering f 15.12½; No. 16 & hooger ready f 14.—.

Hier te lande opende de markt aanvankelijk vast. Geleidelijk echter werd het aanbod wat ruimer en sloot de markt op ongeveer f ¼ lagere noteeringen: Oct. en Dec. f 16¼; Mrt. f 17¼; Mei f 17½; Aug. f 17½/¾.

De omzet bedroeg deze week 5000 tons.

KOFFIE.

De vaste stemming, welke na een onderbreking van enkele dagen in de tweede helft van de vorige week wederom was opgetreden, hield in de afgelopen week onafgebroken stand. In de laatste dagen werd de stemming zelfs zeer willig, als gevolg van de houding van Santos, dat zijne prijzen toen niet meer verhoogde met halve of heele shillings per dag, doch met eenige shillings tegelijk, zoodat, vergeleken tegen de vorige week, de kost- en vracht-aanbiedingen van Santos thans ongeveer 8/- hooger zijn. Particuliere berichten uit Brazilië schrijven deze buitengewoon snelle verhooging toe aan de kleine boon en het slechte branden van het grootste gedeelte der tot nu toe aldaar beschikbaar gekomen koffies, waardoor het ontzaglijk moeilijk is geworden om daaruit de benoedigde hoeveelheid goed beschreven partijen te voorschijn te brengen. Van verschillende zijden wordt zelfs de verwachting uitgesproken, dat deze toestand voorloopig nog zal aanhouden en dat dientengevolge aan een spoedige inzakkende der prijzen niet is te denken.

Rio steeg ook, hoewel niet in dezelfde mate als Santos, hetgeen gemakkelijk te verklaren valt uit de omstandigheid, dat de moeilijkheden bij het zoeken naar werkelijk goed beschreven koffies bij deze soort niet voorkomen. De prijzen der kost- en vracht-aanbiedingen stegen in de afgelopen week dooreen ongeveer 2½ à 3/-.

Nederlandsch-Indië was met Robusta eveneens zeer vast en de prijzen van Palembang Robusta, spoedige verscheeping, stegen 2½ ct. Er kwamen belangrijke zaken tot stand.

In overeenstemming met een en ander bewogen zich aan de termijnmarkten de noteeringen ook onafgebroken in stijgende lijn en op het oogenblik van het afsluiten van dit bericht zijn de noteeringen van het Santos-contract 3¼ ct. en van het Gemengd contract 2½ à 3¾ ct. hooger dan verleden week.

In loco kwamen zeer belangrijke omzettingen tot stand bij oplopende prijzen.

Zeer merkwaardig is eene vergelijking der verschillende prijzen van het oogenblik tegenover die van een jaar geleden. Zoo stond bijv. genoteerd:

	op 26 Oct. '26	op 25 Oct. '27
Santos-contract per Dec.	50 ct.	48 7/8 ct.
" " " Mei	48 1/2 "	46 7/8 "
Gemengd " " Dec.	48 1/2 "	43 7/8 "
" " " Mei	44 1/8 "	41 1/8 "
Loco-not. Super. Santos	61 "	58 "
" " Robusta	52 "	45 "
Sup. Santos prompte afl.	92/-	99/-
Prime " " "	94/-	102/-
Rio 7 " " "	73/-	67/-
Palembang Novemb. "	41 ct.	35 1/4 ct.

Bij beschouwing van bovenstaande cijfers blijkt dus, dat voor Santos op prompte verscheeping uit het productieland 7/- à 8/- meer wordt verlangd dan verleden jaar, waartegenover Rio No. 7 op prompte verscheeping 6/- lager staat, terwijl de termijnmarkt voor het Santos-contract op het oogenblik dooreen ongeveer 1½ ct. en voor het Gemengd contract zelfs 3½ à 4¾ ct. lagere noteeringen aanwijst, de loco-noteeringen alhier voor Santos 3 ct. en voor Robusta zelfs 7 ct. lager zijn en Palembang Robusta op aflading bijna 6 ct. lager genoteerd wordt. Santos koffie in het productieland is dus alle andere waarden ver vooruitgesnel en voor het oogenblik valt nog niet te voorzien, wanneer en op welke wijze de hierdoor ontstane groote dispariteit weder zal verdwijnen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheeping zijn thans ongeveer 98/6 à 99/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 101/- à 103/-, terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheeping, bedragen 66/- à 67/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, November-verscheeping, 35¼ ct.; Palembang Robusta December-verscheeping 35½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta November-verscheeping 44½ ct., alles per

½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De loco-notering voor Superior Santos werd wederom verhoogd van 56 op 58 ct. per ½ K.G., terwijl die van Robusta onveranderd 45 ct. bleef.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijumarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
25 Oct.	48 ⁷ / ₈	47 ¹ / ₈	46 ⁷ / ₈	—	43 ⁷ / ₈	42	41 ¹ / ₈	40 ¹ / ₂
18 "	45 ¹ / ₈	44 ¹ / ₈	43 ¹ / ₈	—	40 ³ / ₈	39 ³ / ₈	38 ¹ / ₈	38
11 "	45 ¹ / ₈	44 ¹ / ₈	43 ¹ / ₈	—	39 ⁷ / ₈	38 ⁵ / ₈	37 ⁷ / ₈	37 ¹ / ₂
4 "	43 ³ / ₄	43	42 ¹ / ₈	—	40 ¹ / ₄	39	38 ¹ / ₈	37 ³ / ₄

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
24 Oct.	\$ 13,86	\$ 13,74	\$ 13,60	\$ 13,50
17 "	" 13,13	" 13,05	" 12,92	" 12,84
10 "	" 12,80	" 12,70	" 12,53	" 12,44
3 Oct.	" 12,92	" 12,82	" 12,73	" 12,62

Rotterdam, 25 October 1927.

IJZER.

Nadat ons vorig overzichtje geschreven werd, is in den toestand van de ijzermarkt weinig verandering gekomen. In Engeland heeft men de productie van Cleveland-ijzer nog niet kunnen uitbreiden; de voorraden nemen weliswaar af doch het gaat niet snel. Bovendien komt nog heel wat Lux 3 op de Schotsche markt. Het Cleveland-ijzer heeft zijn vorige positie aldaar nog niet kunnen terugwinnen. Hematiet is zeer zwak; men houde er rekening mede, dat beneden de hieronder vermelde officiële notering kan worden afgesloten; voor groote posten kan met 70/- gerekend worden.

De prijsverlaging op de binnenlandsche markten van Frankrijk en Duitschland is thans ook door eene verlaging voor de Belgische markt gevolgd.

	Notering in de week van		
	10/16 Oct. 1927	17/23 Oct. 1927	18/24 Oct. 1926
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. furnace</i>	Sh.	Sh.	Sh.
*Cleveland Foundry no. 1	70/-	70/-	125/6
" " " 3	67 ¹ / ₂	67 ¹ / ₂	120/6
" " " 4	66 ¹ / ₂	66 ¹ / ₂	119/6
*Hematite East Coast mixed numbers	73/-	72/-	87/6
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3	420,—	420,—	600,—
Semi-phosphoreuse	455,—	455,—	670,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroeisen no. 1	86.50	86.50	88.—
" " " 3	78.—	78.—	86.—
Hämatit	87.50	87.50	93.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3	58/-59/-	58/-59/-	76/-77/-
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Stafijzer	92/6-93/6	93-94	115-116
Plaatijzer 5 mM.	119-120	119	125-126/6
" 3	124-125	124	135-136/6
* Clevelandijzer 2 ¹ / ₂ sh. lager voor Schotland en export.			

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stand-stand	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
24 Oct. 1927	55.15/-	62.12/6	267.7/6	20.2/6	26.17/6
17 " 1927	55.2/6	62.10/	262.7/6	21.-/-	27.5/-
12 " 1927	54.15-	62.10/-	261.7/6	20.10/-	27.7/6
3 " 1927	54.-/-	61.16/3	267.7/6	20.2/6	26.12/6
25 Oct. 1926	58.10/-	66.15/-	310.12/6	30.10/-	34.2/6
20 Juli 1914	61.-/-6		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

24 October, 1927.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt bleef teurstellend. De vraag, ook van de St. Lawrence, werd niet beter, ondanks het naderende einde van het seizoen, en de vrachten zijn iets lager geworden. Van Montreal naar Antwerpen werd 13 cents, October en 14 cents, November, betaald, en 3/- per qtr. naar U.K. per October, terwijl naar de Middellandsche Zee 18 cents is betaald per October en November. St. John (N.B.) verschaft slechts weinig vraag en de eenige afsluiting van deze havens is een groote begin December boot naar Antwerpen of Rotterdam tegen 14 cents naar het Continent. De Northern Range bevrachtte een December boot naar Hamburg of Bremen op basis van 15 cents, gerst. De Golf van Mexico bleef lusteloos.

Van West-Indië was meer vraag naar tonnage voor suiker, daar naar Londen 150.000 tons suiker is verkocht voor Oct., Nov./begin Dec. verscheping. Er werden 4 booten bevracht tegen 16/9 tot 17/- van Cuba naar U.K./Continent.

De North Pacific was iets levendiger, doch de vrachten bleven onveranderd. Een twaalfal booten werd bevracht, hoofdzakelijk voor December/Jan. belading. Meerendeels werden booten van ca. 7000 tons, 10 pCt., bevracht, welke van Vancouver naar U.K./Continent 33/- bedongen met gebruikelijke volle opties. Per Januari werd een 8200 tonner gedaan tegen 32/6.

De markt van de La Plata was de afgelopen week levendig, doch de vrachten vertoonden nagenoeg geen verandering. Voor October tonnage was niet meer dan 20/6 te bedingen, doch per November en December werd 21/- betaald. Verscheidene bevrachtingen werden gedaan voor nieuwen oogst belading met 15 en 20 Januari ligdagen, op basis van 23/- van boven La Plata havens naar U.K./Continent. Een 6800 tonner werd bevracht van boven La Plata havens naar U.K./Continent tegen 23/- heel Februari belading.

De chilialpetervrachtenmarkt was over het geheel kalm. Voor vroeger positie zijn geen ladingen aan de markt, maar er was een flinke vraag voor tonnage per December en later. Voor eerstgenoemde maand werd 29/- betaald naar Bordeaux/Hamburg range, volle Scandinavische opties, terwijl voor een boot van ongeveer dezelfde grootte per Jan./Febr. 23/9 is betaald. Lijbbooten accepteerden strings van 1000 en 2000 tons per maand, April tot December 1928, basis Continent incl. Fransche havens, tegen respectievelijk 24/6 en 25/- netto. Er is reeds een flinke vraag voor het volgende seizoen, Juli/December 1928, of Juli 1928 tot Maart 1929. Hiervoor wordt 25/- in uitzicht gesteld naar Antwerpen/Hamburg range, optie Duinkerken 1/- extra, doch de lijnen vragen 2/6 meer.

De Oostelijke afdelingen bleven kalm en de vrachten meestal onveranderd. Maïsbevrachters van Australië toonden meer neiging voor bevrachtingen voor den nieuwen oogst. West-Australië bevrachtte een 7500 tonner per December naar Middellandsche Zee/U.K./Continent tegen 38/9, optie Zuid-Afrika 23/9.

De vraag naar tonnage van den Donau was niet groot, doch een boot van middelmatige grootte werd bevracht naar 3 Deensche havens tegen 18/6. Van de Zwarte Zee werden 2 booten gedaan van ca. 4500 tons, 10 pCt., tegen 12/6, beide met Scandinavische opties, doch nadien werd een tamelijk groote boot gedaan tegen 11/9 Continent, 12/3 U.K. en 10/9 Middellandsche Zee.

De Middellandsche Zee was levendig doch de vrachten bleven onveranderd. Erts betaalde o.m.: Melilla/Rotterdam 5/- en 4/9, La Goulette/Rotterdam 4/10¹/₂, Middlesbro 7/3, Bona/Rotterdam 4/6, Bougie/Philadelphia 7/9. Ook voor fosfaat was een flinke vraag naar tonnage tegen 9/6 tot 10/- naar U.K. Sfax/Bordeaux betaalde 5/6. De vraag van de Golf van Biscaye was iets minder, Bilbao/Rotterdam betaalde 5/9, IJmuiden 6/3 en Newport 6/9.

De uitgaande Engelsche kolenvrachtmarkt was iets levendiger. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Stettin 6/6, Rouaan 4/1¹/₂, Venetië 10/9, Alexandrië 10/6, Buenos Aires 13/- en van de Oostkust: Aarhus 5/6, Rouaan 3/10¹/₂, Oran 7/9, Alexandrië 10/6.

De houtvrachtenmarkt van de Oost Zee Leningrad en Archangel is zeer flauw. Van Hernösand naar Zaandam werd f 21 betaald, 2 Brahestad/Amsterdam f 21,50, Sönäs & Borgå/Zaandam f 20, terwijl van Leningrad voor een ca. 700 stds. boot 44/3 is gedaan. De ladingen zijn schaarsch, en worden meestal bevracht tegen cijfers onder het oorspronkelijke idee der bevrachters. De sluiting van de scheepvaart op de hout afluadhavens wordt binnenkort verwacht.